

نزاع بر سر مرجع تفسیر قانون؛

دانش، قانون اساسی را دور می زند؟

کمیته قوانین کابینه به ریاست سرور دانش، معاون دوم ریاست جمهوری، طرحی را تأیید کرده است که صلاحیت تفسیر قانون را به انحصار دادگاه عالی در می آورد. اقدامی که واکنش کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی و اعضای مجلس نمایندگان را برانگیخته است. نشست کمیته قوانین کابینه در یازدهم عقرب سال جاری برگزار شد. طبق اعلام دفتر معاون دوم ریاست جمهوری، در این نشست، طرح قانون بررسی مطابقت اسناد تقنینی با قانون اساسی و تفسیر آن‌ها مورد بحث قرار گرفته است. در این کمیته مرجع تفسیر قانون اساسی افغانستان و بررسی مطابقت قوانین نافذ، اسناد و معاهدات بین‌المللی با آن، مورد تأیید قرار گرفته است. اعضای کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی می‌گویند که معاون دوم رئیس‌جمهور بحث‌ها را به صورت یک‌جانبه و...

۳

افغانستان در ماتم؛

نکشید، حذف ممکن نیست

۳

جمهوریت چهارم و دشمنان آن

۴

خسته خسته از جفا

کابل این روزها به شفاخانه‌ی بدون تجهیزات می‌ماند. همه‌ی باشنده‌گان این شهر بزرگ، زخمی بر تن و روان خویش دارند. از میان کابل‌نشینان، دیگر کسی نمانده است که از سوراخی گزیده نشده باشد و جراحی بر تن نداشته باشد. باشنده‌گان مظلوم واقع‌شده‌ی کابل را گروه‌های تروریستی در مراکز آموزشی مورد حمله قرار می‌دهند و دزدان در کوچه‌ها و جاده‌ها.

۴

روایتی از محاکمه یک باند آدمربایی در هرات

آدمربایان مسلح که خودشان را کارمندان ریاست امنیت ملی هرات معرفی کرده بودند، حدود پنج ماه پیش، نوجوانی را از شهر هرات ربوده و برای چند ساعت در یک باشگاه پرورش اندام زندانی کردند. سرگروه باند یکی از ورزش‌کاران پرورش اندام بود و در مسابقات جهانی کشور هند، برای کشور مدال طلا کسب کرده است. او به اتهام دو رویداد آدمربایی بازداشت شد، اما خودش به ربودن یک جوان صراف اعتراف داشت.

۷

زخم‌های برجا مانده از حمله روز دوشنبه به دانشگاه کابل

مهاجمان مسلح پیش از چاشت روز دوشنبه، دوازدهم عقرب به مرکز ملی آموزش‌های حقوقی در دانشگاه کابل حمله کردند. حمله‌ای که ۲۲ کشته و ۲۲ زخمی برجای گذاشت و مسوولیت آن را گروه داعش بر عهده گرفت. دولت طالبان را مسوول این حمله دانسته است. این گروه اما دست داشتن در حمله بر دانشگاه کابل را

رئیس هیأت مذاکره‌کننده دولت: طالبان اگر به ختم کشتار مردم متعهد اند، باید به آتش بس فوری تن دهند

۸ صبح، کابل: معصوم استانکزی، رئیس هیأت مذاکره‌کننده دولت در واکنشی به حمله به دانشگاه کابل گفته است که طالبان اگر به ختم کشتار بی‌رحمانه مردم متعهد هستند، باید به آتش بس فوری تن بدهند و «دست دشمنان» را از گلولی مردم کوتاه کنند.

مهاجمان مسلح روز دوشنبه به دانشگاه کابل حمله کردند که در آن ۲۲ تن کشته و ۲۲ تن دیگر زخمی شده‌اند. مسوولیت این حمله را داعش بر عهده گرفته و طالبان دست داشتن در آن را رد کرده‌اند. معصوم استانکزی در توییتی نوشته است که هیچ کسی نمی‌تواند خود را از چنین قتل و وحشت تبرئه کند و این یک آزمون در برابر خدا و مردم افغانستان است. رئیس هیأت مذاکره‌کننده حمله بر دانشگاه کابل را «داغ‌ننگین» ابدی بر پیشانی آن‌هایی عنوان کرده‌اند که «انسانیت» را شرم‌نده کرده‌اند. او گفته است که منع اصلی این حملات یکی

داریانا افغان هوایی شرکت
ARIANA AFGHAN AIRLINES

www.flyariana.com
+93 (0) 790 07 1333
خدمات مشتریان | 1333

پرواز های همه روزه
کابل - کندهار - کابل

کابل کندهار: ساعت ۴ بعد از ظهر
کندهار کابل: ساعت ۶ شام

#آریانا_از_شماست

امرالته صالح طالبان را مسوول حمله به دانشگاه کابل دانست

این شبکه بودند، این حملات را اجرا می کردند. صالح تأکید کرده است که برای اثبات این که حمله به دانشگاه کابل از سوی طالبان صورت گرفته است، دهها ثبوت «سخت و نرم» در اختیار دارد. به گفته او، برای منسوب کردن حمله به دانشگاه کابل به داعش یک اعلامیه است و نمی تواند «دست و وجدان» طالبان را از این گناه «تاریک و شنیع» پاک کند. معاون اول ریاست جمهوری به حال کسانی که این حمله را منسوب به داعش می دانند، افسوس خورده است. به گفته او، داعش بدون طالبان توان عملیات را ندارد و زیرساخت نرم و سخت ترور در اختیار طالبان است. سخنگوی گروه طالبان بلافاصله به سخنان امرالله صالح واکنش نشان داده است. ذبیح الله مجاهد، سخنگوی گروه طالبان امرالله صالح را به صحنه سازی جعلی متهم کرده است.

اطلاق مانند دیگر حملات تروریستی آخرین جملات خود را نوشته اند و نوشته اند که زنده باد طالبان.» به گفته صالح، تاکتیکی که در حمله بر دانشگاه کابل استفاده شده است، همان شیوه «خون آشام» شبکه حقانی است که به گفته او از چشم دستگاه استخباراتی پنهان نیست. صالح همچنین می گوید که نوع عمل کرد حمله کننده گان صدرصد با شیوه یک «گروه جدید» شباهت دارد که طالبان به نام «فاتح زواک» در خوست ساخته اند. به گفته او، شماری از اعضای این گروه در عملیات نیروهای امنیتی کشته شده اند. معاون اول ریاست جمهوری نوشته است که در گذشته عملیات داعش زیر رهبری صلاح الدین از پغمان و ثناءالله از شکردره کابل اجرا می شد. او افزوده است در اصل این دو نفر همکاری تنگاتنگ با شبکه حقانی دارند و زمانی که عضو

۸صبح، کابل: امرالله صالح، معاون اول ریاست جمهوری، اعلام کرد که حمله به دانشگاه کابل کار گروه طالبان بوده است. خبرگزاری فرانسه گزارش داده است که گروه داعش مسوولیت این حمله را بر عهده گرفته است. در این حمله طبق معلومات وزارت صحت عامه، ۲۲ تن کشته و ۲۲ تن دیگر زخمی شده اند. حمله بر دانشگاه کابل روز گذشته انجام شد. امرالله صالح روز سه شنبه، سیزدهم عقرب در یادداشتی نوشت که سلاح باقی مانده از «تروریستان» با آن چه در عکس های اعلامیه «داعش جعلی» آمده است، مطابقت ندارد. او همچنان گفته است که عکس کسانی که از سوی داعش به عنوان عاملان حمله معرفی شده است با چهره تروریستانی که نابود شدند، نیز شباهت ندارد. صالح نوشته است: «بیرق طالبان یکی از اجناس دریافت شده از بکس تروریستان است. در دیوار

طالبان برای رفع مسوولیت باید آتش بس کنند

در حمله ای که بر دانشگاه کابل اجرا شد، ۲۲ تن کشته شدند و ۲۲ تن دیگر زخم برداشتند. خانواده های بسیاری بر گلیم غم نشستند و روح جمعی ما از این حادثه وحشت ناک و غیرانسانی جریحه دار شده است. گروه موسوم به داعش مسوولیت این حمله را پذیرفت. معاون رییس جمهور انگشت اتهام را به سمت طالبان نشانه رفت و آن ها را مسوول اول این حمله دانست. سخن گوی طالبان نسبت این حملات به گروه شان را رد کرد، اما آن چه مسلم است، این است که ما شاهد یکی از بی رحمانه ترین حملات بر یک نهاد آموزشی بودیم؛ حمله ای که خانواده های زیادی را داغ دار ساخت و شماری از جوانانی که با هزار امید به این نهاد آموزشی آمده بودند را به خاک و خون نشانند. هرچند پیش از این نیز بر نهاد آموزشی کوثر دانش چنین حمله ای بی رحمانه ای انجام شده بود. ۴۲ کشور این حمله را نکوهش کردند. امریکا، انگلستان، آلمان و اتحادیه ای اروپا به نشانه ای هم دردی با خانواده های عزادار پرچم های شان را به صورت نیمه برافراشته در آوردند. چیزی که نباید فراموش شود، این است که چنین حملاتی که شمارشان بسیار است و اهداف ملکی و آموزشی و حتا شفاخانه ها را هدف قرار می دهند، پیامد جنگی است که جریان دارد. واقعیت امر این است، در شرایطی که جنگ و خون ریزی جریان دارد، انتظار چنین حملاتی را با توجه به پیچیده گی جنگ در افغانستان می توان داشت. از سوی دیگر کشورهای تاثیرگذار بر مسایل افغانستان نیز در چنین رویدادهایی مسوولیت دارند. آن ها حسن هم جواری را تنها در چند شعار میان تهی خلاصه کرده اند و نمی دانند آتشی که امروز برانگیخته اند، همین حالا دامن آن ها را نیز گرفته است. آنانی که در چنین حملاتی دست دارند، در پیشگاه تاریخ و وجدان بشری محکوم اند و به قول معروف، خون ناحق افراد بی گناه دست از دامن این قاتلان بر نمی دارد.

جنگ کنونی افغانستان از مرز تمام موازین جنگی و اخلاقیات انسانی گذشته است. انسان های بی گناه به گونه ای وحشیانه ای هدف قرار می گیرند و هیچ کسی در هیچ جایی در امان نیستند. نهادهای امنیتی هم به علت ضعف و هم به علت غیرقابل پیش بینی بودن چنین حملاتی، از مهار آن عاجز اند. تصور این که این آخرین حمله خواهد بود، تصور باطلی است. مردم افغانستان باید برای چنین حملاتی در آینده آماده باشند. نهادهای امنیتی باید بیشتر از پیش در جهت تامین امنیت جان مردم تلاش ورزند. کشورهای منطقه و نهادهای تاثیرگذار در دنیا نیز باید تلاش به خرج دهند تا بر عاملان چنین جنایاتی فشار لازم وارد شود.

این بازی اتهام که به راه افتاده است، از درد و رنج مردم ما نمی کاهد. همه کسانی که در روشن نگه داشتن آتش جنگ مصر اند و همه ای آنانی که نمی توانند امنیت جان مردم را فراهم کنند، به نحوی در چنین رخدادهای مسوولیت دارند. آمارهای رسمی نشان می دهند که دو میلیون انسان این سرزمین در اثر ناامنی ها و بلاهای طبیعی بی خانمان شده اند.

یک انسان گریخته از جنگ با شرایط اقتصادی افغانستان در معرض مرگ تدریجی قرار دارد. هم چنان یک انسان بی جاشده در اثر جنگ نمی تواند از مرگ و بیماری و گرسنه گی بگریزد. پرسشی که پیش می آید، این است: آنانی که تنور جنگ را گرم نگه داشته اند، چگونه می توانند از مسوولیت چنین مرگ هایی شانه خالی کنند.

نزدیک به دو ماه می شود که گفت و گوهای صلح در دوحه آغاز شده اند. حکومت افغانستان بارها خواستار آتش بس از سوی طالبان شده است. مردم افغانستان به گونه ای روزمره خواست آتش بس را مطرح می کنند، اما طالبان هنوز به صدای مردم توجه نکرده اند و برعکس جنگ را شدت بخشیده اند. طالبان اگر مسوولیت چنین حملاتی را نمی پذیرند، باید بدانند که در بستر جنگی که برانگیخته اند و آتش آن را روشن نگه می دارند، چنین اتفاقاتی رخ می دهد و آن ها نمی توانند به کلی از مسوولیت چنین فجایعی شانه خالی کنند.

امروز در اثر این جنگ ها هزاران خانواده از خانه و ملک شان آواره شده اند. در واقع مسوولیت وضعیت نامناسب این خانواده ها نیز بر دوش آنانی است که صدای صلح خواهی مردم افغانستان را نمی شنوند. طالبان اگر می خواهند در آینده ای این سرزمین جایگاهی داشته باشند، باید صدای مردم را بشنوند و آتش بس را بپذیرند تا بیش از این در پیشگاه وجدان جمعی، انگشت اتهام به سوی شان نباشد. در غیر این صورت، آن ها نمی توانند از مسوولیت چنین فجایع و آواره گی صدها هزار هم وطن ما شانه خالی کنند.

خلیل زاد: حکومت و طالبان باید راهی برای آتش بس و رسیدن به یک توافق سیاسی پیدا کنند

۸صبح، کابل: زلمی خلیل زاد، نماینده ویژه امریکا در امور صلح افغانستان در واکنشی به حمله به دانشگاه کابل آن را «وحشیانه» خواند و محکوم کرد. او در رشته توییت هایی با اشاره به این حمله، از دولت و طالبان خواسته است که به داعش و دیگر گروه های تروریستی فضا برای انجام چنین «اقدامات غیرانسانی» را ندهند. خلیل زاد خطاب به دولت و طالبان نوشته است: «برای صلح متحد شوید، راهی برای آتش بس پیدا کنید و یک توافق سیاسی را تسریع نمایید. چنین گام ها پاسخ درستی به این بربریت غیرقابل بیان است.»

نماینده ویژه امریکا در امور صلح افغانستان افزوده است که این حمله وحشیانه فرصت امتیازگیری برای حکومت و طالبان در برابر یکدیگر نیست. او تأکید کرده است: «در این جا یک دشمن مشترک وجود دارد.» خلیل زاد عاملان حمله به دانشگاه کابل را که

۲۲ کشته و ۲۲ زخمی برجای گذاشت، مخالفان صلح خوانده است. او گفته است که آن ها با صلح مخالفت می کنند و از آن می ترسند و به دنبال جنگ دائمی هستند. به گفته او، اجراکننده گان اعمال تروریستی نه تنها مخالف آموزش، بلکه طرفدار جهل هستند. خلیل زاد افزوده است که آن ها می خواهند

هرج ومرج، بی ثباتی، وحشت و فقر ایجاد کنند. حمله بر دانشگاه کابل واکنش های گسترده را در قبال داشته است. دولت طالبان را مسوول این حمله عنوان کرده و رییس هیأت مذاکره کننده دولت از طالبان خواسته است که اگر به ختم کشتار مردم متعهد هستند، به آتش بس فوری تن بدهند.

ثبت نزدیک به ۱۰۰ مورد جدید ابتلا به کرونا

گذشته سه بیمار کووید-۱۹ جان باخته و ۱۳ بیمار دیگر بهبود یافته اند. به این ترتیب، شمار کل مبتلایان به کرونا در کشور به ۴۱ هزار و ۷۲۸ تن رسیده است. هم چنان شمار قربانیان ویروس کرونا در کشور به یک هزار و ۵۵۴ تن و شمار بهبودیافته گان به ۳۴ هزار و ۳۵۵ تن افزایش یافته است. وزارت صحت عامه اعلام کرده است که روند ابتلا به کرونا در هفته های اخیر سیر صعودی داشته است. این وزارت مردم را به رعایت فاصله گذاری اجتماعی، تدابیر بهداشتی و پوشیدن ماسک توصیه کرده است.

این نتیجه از آزمایش ۴۵۷ نمونه مشکوک به کرونا به دست آمده است. وزارت صحت عامه گفته است که در یک شبانه روز

۸صبح، کابل: وزارت صحت عامه اعلام کرد که در یک شبانه روز گذشته ۹۵ مورد تازه ابتلا به ویروس کرونا ثبت شده است.

حسین عیاش

یک روز پس از رویداد خونین در دانشگاه کابل، حکومت روز سه‌شنبه را ماتم ملی اعلام کرد و دستور داد که پرچم ملی در داخل و بیرون از کشور به حالت نیمه‌برافراشته درآید. افزون بر این، شمار زیادی از دانشجویان و فعالان مدنی برای یادبود از قربانیان رویداد و اعتراض به وضعیت امنیتی کنونی، در کابل و برخی دیگر از نقاط کشور، گرد آمدند. این معترضان خواهان شفاف شدن وضعیت جنگ و صلح در کشور شدند و از مردم نیز خواستند که صفت‌بندی‌شان را مشخص کنند. در همین حال، حکومت برای بار دیگر گروه طالبان را مسوول حمله بر بزرگ‌ترین نهاد تحصیلی کشور دانست. این گروه اما در سهم خود داشتن در رویداد خونین روز دوشنبه را رد کرد. رهبران سازمان ملل متحد، سازمان همکاری‌های اسلامی، ناتو و نمایندگان ۴۲ کشور دیگر، ضمن نکوهش حمله بر دانشگاه کابل، بر اهمیت آتش‌بس و صلح تأکید کردند. هم‌چنان اتحادیه اروپا و کشورهای آمریکا، انگلستان و آلمان بیرق‌های‌شان را در نمایندگی‌های‌شان در افغانستان به حالت نیمه‌برافراشته درآوردند. هیأت مذاکره‌کننده دولت در قطر اما از طالبان خواست که برای رفع مسوولیت‌ها از دوش این گروه، باید آتش‌بس فوری را بپذیرند و دست دشمنان را از گلو مردم کوتاه کنند.

پس از حمله بر بزرگ‌ترین نهاد تحصیلی کشور، روز سه‌شنبه، سیزدهم عقرب طبق اعلام حکومت، ماتم ملی بود و پرچم ملی در داخل و بیرون کشور به حالت نیمه‌برافراشته درآمد. خانواده‌های ۲۲ قربانی رویداد خونین روز دوشنبه دانشگاه کابل، اجساد قربانیان را به خاک سپردند. حمله بر دانشگاه کابل با موجی از واکنش‌های تند روبه‌رو شد. صدها تن در کابل، پکتیا و برخی دیگر از ولایت‌ها صدای اعتراض بلند کردند. دانشجویان و فعالان مدنی با نصب بنرهایی بر در و دیوار دانشگاه کابل، این حمله را به گروه طالبان نسبت دادند

افغانستان در ماتم؛ نکشید، حذف ممکن نیست

خواستار روشن شدن وضعیت جنگ و صلح در کشور شدند. آنان هم‌چنان از عالمان دین خواستند که باید سکوت‌شان را بشکنند و جامعه بین‌المللی نیز گام‌های جدی پیرامون وضعیت کنونی بردارد. این دانشجویان و فعالان مدنی با شعار «ما را نکشید، گلوله کم می‌آورد، ما زیاد هستیم» تصریح کردند که حذف مردم امکان‌پذیر نیست.

در پکتیا نیز جمعی از دانشجویان گرد آمدند و از قربانیان یادبود کردند. آنان افزون بر همدردی با خانواده‌های قربانیان رویداد دانشگاه کابل، گفتند که حمله بر دانشگاه‌ها، مکاتب و تاسیسات عامه در واقع حمله بر علم و دانایی است. دانشجویان در پکتیا بیان داشتند که مرگ دانشجو، مرگ پیش‌رفت است و قتل دانشجو نیز نابودی آینده کشور را به همراه دارد. مراسم فاتحه‌خوانی برای قربانیان رویداد روز دوشنبه، دوازدهم عقرب نیز در همه ولایت‌ها برگزار شد. برخی از اشتراک‌کنندگان مراسم یادبود از این قربانیان، حمله بر دانشگاه کابل را «جنایت بشری» عنوان کردند و خواستار بررسی جدی این رویداد شدند.

حکومت یک روز پس از رویداد، برای بار دیگر بر اثبات شدن رد پای طالبان در حمله بر دانشگاه کابل تأکید کرد. امرالله صالح، معاون اول ریاست جمهوری روز سه‌شنبه، سیزدهم عقرب گفت که این حمله کار طالبان بوده است، زیرا به گفته وی، سلاح باقی‌مانده از «تروریستان» با آن چه در عکس‌های اعلامیه «داعش جعلی» آمده است، مطابقت ندارد. او دیوارنگاری مهاجمان و پرچم خونین طالبان را دیگر نمونه‌هایی از نقش طالبان در این حمله دانست. به گفته صالح، حمله بر دانشگاه کابل با شیوه «خون‌آشام» شبکه حقانی مطابقت دارد و شبیه سبک گروهی است که طالبان زیر نام «فاتح زواک» در

خواست ساخته‌اند. وی به کسانی که این رویداد را به داعش ربط می‌دهند، تاسف خورد و تأکید کرد که دهها ثبوت «سخت و نرم» در اختیار دارد که رد پای طالبان در حمله بر دانشگاه کابل را ثابت می‌سازد.

مسوولان طالبان نیز روز پُرکاری داشتند و در چندین مورد، برای رفع مسوولیت تلاش کردند. ذبیح‌الله مجاهد، سخنگوی این گروه در واکنش به سخنان معاون اول ریاست جمهوری گفت که دیوارنگاری و پرچم پرخون در محل رویداد، «صحنه‌سازی» بوده است. طالبان اعلامیه کمیسیون تحصیلات عالی و تعلیم و تربیت این گروه را نیز نشر کردند که در آن، حمله بر دانشگاه کابل «توجیه‌ناپذیر» خوانده شده بود و دست داشتن‌شان در آن را رد کرده بودند. تنش‌ها میان مقامات حکومتی و اعضای برجسته گروه طالبان حتا در زیر پُست‌های رسانه‌های اجتماعی رسید. آقای صالح در صفحه توئیترش نوشت که طالبان پیش‌تر گفته‌اند، در خشونت علیه حکومت گروه دیگری جز طالبان وجود ندارد، ما اکنون از گرفتن مسوولیت آن سر باز می‌زنند. احمدالله وثیق، معاون کمیسیون فرهنگی گروه طالبان اما در زیر پُست توئیتر امرالله صالح نوشت که این حرف دقیق است، اما «به جز مهمانانی که حکومت نگاه‌داری می‌کند». طالبان پیش‌تر نیز داعش را مسوول این حمله خوانده و حکومت را به کم‌کاری در امر مهار این حمله متهم کرده بودند.

این در حالی است که هیأت مذاکره‌کننده دولت در دوحه خواستار برقراری آتش‌بس فوری در کشور شد. محمدمعصوم استانکزی، رییس این هیأت روز سه‌شنبه، سیزدهم عقرب در صفحه توئیترش نوشت که اگر طالبان به ختم کشتار بی‌رحمانه مردم متعهد اند، باید به آتش‌بس فوری تن دهند و «دست دشمنان»

خوردن تعادل و توازن میان قوا و امکان سوء استفاده را برای برخی دیگر قوا مساعد می‌کند.

در همین حال برخی از اعضای مجلس نمایندگان نیز از این عمل‌کرد کمیته قوانین انتقاد می‌کنند. عبدالقیوم سجادی، عضو مجلس نمایندگان می‌گوید که کمیته قوانین بر خلاف قانون، صلاحیت تفسیر قانون اساسی را به دادگاه عالی محول کرده است. او گفت که این فیصله ضمن این که نقض مصوبه رسمی شورای ملی است، عملاً کمیسیون نظارت بر تطبیق قانون اساسی را ملغاً اعلام می‌کند. آقای سجادی افزود، در مورد مرجع تفسیرکننده قانون اساسی از دیروقت است که دیدگاه متفاوت وجود دارد. او اما بیان داشت که در دور پانزدهم، شورای ملی، قانونی تحت عنوان «صلاحیت‌ها و وظایف کمیسیون نظارت بر تطبیق قانون اساسی» تصویب شده است که بر اساس آن، صلاحیت تفسیر قانون اساسی جزئی از صلاحیت‌های کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی است.

منورشا بهادری، منشی کمیسیون امور تقنینی مجلس نمایندگان معتقد است که چنین عمل‌کرد حکومت، جایگاه و صلاحیت‌های شورای ملی و کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی را تضعیف می‌کند. آقای بهادری در صحبت با روزنامه ۸صبح گفت، وقتی که صلاحیت تفسیر قانون اساسی به دادگاه عالی داده شود، حکومت می‌تواند قوانین را به نفع خویش تعدیل و بر اساس آن عمل کند. او گفت: «به خاطر حفظ قدرت، هر روز ادارات جدید ایجاد می‌شود. هدف از این کار این است که پارلمان و کمیسیون را چگونه محدود بسازند و از بین ببرند تا قانون را به نفع خودشان تفسیر کنند.»

او این کار کمیته قوانین را خلاف قانون اساسی دانست و تأکید کرد که حکومت بارها خلاف قانون عمل کرده است. این در حالی است که دادگاه عالی پیش از انتخابات ریاست جمهوری سال گذشته، وظیفه رییس جمهور را تا معلوم شدن رییس جمهور جدید، تمدید کرده بود. بر اساس قانون، وظیفه رییس جمهور در اول جواز سال گذشته پایان می‌یافت. دادگاه عالی اما با تفسیر ماده ۶۱ قانون اساسی، ادامه کار رییس جمهور را تا پس از انتخابات و روشن شدن نتایج آن تمدید کرده بود. این کار اما با نقد و انتقادهای زیاد همراه بود. شماری از حقوق‌دانان و نامزدان انتخابات ریاست جمهوری گفته بودند که دادگاه عالی بر اساس سلیقه و

را از گلو مردم کوتاه کنند. وی افزود که هیچ کسی نمی‌تواند خود را از چنین قتل و وحشت تبرئه کند و رویداد دانشگاه کابل را «داغ ننگین» ابدی بر پیشانی آن‌هایی خواند که «انسانیت» را شرمند کرده‌اند. او منبع حملات را یکی خواند، اما گفت که تنها شاخه‌های آن تفاوت دارد.

امریکا نیز به رویداد حمله بر دانشگاه کابل واکنش نشان داد و آن را محکوم کرد. زلمی خلیل‌زاد، نماینده ویژه امریکا برای صلح افغانستان در صفحه توئیترش نوشت که باید دولت و طالبان به داعش و سایر گروه‌های تروریستی فضا برای انجام چنین «اقدامات غیرانسانی» را ندهند. او از دولت و طالبان خواست که برای صلح متحد شوند، راهی برای آتش‌بس دریابند و روند رسیدن به یک توافق سیاسی را سرعت بخشند. وی این موارد را پاسخ درست به «بربریت غیرقابل بیان» دانست. گفتنی است که افزون بر امریکا، سازمان ملل متحد، سازمان همکاری‌های اسلامی، ناتو و ۴۱ کشور دیگر این رویداد را محکوم کردند. در همین حال، اتحادیه اروپا و کشورهای آمریکا، انگلستان و آلمان اعلام کردند که برای همدردی با خانواده‌های قربانیان حمله بر دانشگاه کابل، پرچم‌های‌شان در افغانستان را به حالت نیمه‌برافراشته درآورده‌اند.

حمله روز دوشنبه بر دانشگاه کابل، ۲۲ کشته و ۲۷ زخمی برج گذاشت و بیش‌تر قربانیان را دانشجویان تشکیل می‌دادند. در میان قربانیان، ۱۰ دانشجوی دختر نیز حضور داشتند. نشر گسترده تصاویر قربانیان در رسانه‌های اجتماعی با موجی از واکنش‌ها روبه‌رو شد و حتا مردم خواستار برگشت اعضای هیأت مذاکره‌کننده از دوحه شدند. شهروندان از حکومت خواستند که نیروهای امنیتی را از حالت نیمه‌دفاعی فعال به حالت تهاجمی در بیاورد. پیش‌تر، رییس جمهور غنی این حمله را نکوهش کرد و هشدار داد که نیروهای امنیتی انتقام قربانیان رویداد را چندین برابر خواهند گرفت. با این حال، منابع در دوحه ابراز امیدواری می‌کنند که گفت‌وگوهای صلح برای گذر از وضعیت کنونی، ادامه یابد.

کمیته قوانین کابینه به ریاست سرور دانش، معاون دوم ریاست جمهوری، طرحی را تأیید کرده است که صلاحیت تفسیر قانون را به انحصار دادگاه عالی کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی و اعضای مجلس نمایندگان را برانگیخته است. نشست کمیته قوانین کابینه در یازدهم عقرب سال جاری برگزار شد. طبق اعلام دفتر معاون دوم ریاست جمهوری، در این نشست، طرح قانون بررسی مطابقت اسناد تقنینی با قانون اساسی و تفسیر آن‌ها مورد بحث قرار گرفته است. در این کمیته مرجع تفسیر قانون اساسی افغانستان و بررسی مطابقت قوانین نافذ، اسناد و معاهدات بین‌المللی با آن، مورد تأیید قرار گرفته است. اعضای کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی می‌گویند که معاون دوم رییس جمهور بحث‌ها را به صورت یک‌جانبه و به نفع دادگاه عالی جمع‌بندی کرده است. به گفته اعضای این کمیسیون، از آن جایی که این نهاد صلاحیت نظارت از رعایت احکام قانون اساسی توسط رییس جمهور، شورای ملی، قوه قضایی، ادارات و سازمان‌های دولتی و غیردولتی را دارد، ناگزیر است که از تطبیق و عدم تطبیق آن اطمینان حاصل کند، از این رو به تفسیر متوسل می‌شود. بنا بر این، کمیسیون نظارت بر تطبیق قانون اساسی، دادن صلاحیت تفسیر قانون به دادگاه عالی را خلاف قانون می‌داند و از حکومت می‌خواهد که در این بخش تجدید نظر کند.

عبدالحمید حسینی

نزاع بر سر مرجع تفسیر قانون؛ دانش، قانون اساسی را دور می‌زند؟

این حال در کمیته قوانین کابینه، فیصله شده است که نشست مشترک بین وزارت عدلیه، دادگاه عالی و کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی برگزار شود و برای طی مراحل آن کار کنند.

عبدالله شغایی، سرپرست و عضو کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی، در گزارشی از جریان نشست کمیته قوانین کابینه گفته است که حکومت نسبت به این کمیسیون کم‌تلفی کرده و صلاحیت تفسیر قانون اساسی را بر خلاف قانون به دادگاه عالی محول کرده است. او به روزنامه ۸صبح گفت که این تصمیم کمیته قوانین، علاوه بر این که فلسفه وجودی ماده ۱۵۷ قانون اساسی را زیر سوال می‌برد، بر خلاف تمام موازین حقوقی ملی و بین‌المللی است. در ماده ۱۵۷ قانون اساسی آمده است: «کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی مطابق به احکام قانون تشکیل می‌گردد. اعضای این کمیسیون از طرف رییس جمهور به تأیید ولسی جرگه تعیین می‌شود.»

هم‌چنان آقای شغایی بیان داشت که مطابق ماده هشتم قانون کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی، یکی از وظایف این کمیسیون ارایه مشورت‌های حقوقی به رییس جمهور و شورای ملی در مورد مسایل قانون اساسی است. او افزود که قانون‌گذاران با اعطای صلاحیت مشورت به این کمیسیون، صلاحیت تفسیر قانون را نیز داده است، زیرا مشورت کردن بدون تفسیر قانون اساسی ممکن نیست. وی تصریح کرد که این کمیسیون بدون داشتن صلاحیت تفسیر قانون، مشورت درست و کارا در مورد مسائل ناشی از قانون اساسی به رییس جمهور و شورای ملی نمی‌تواند ارایه کند. نظر به این موارد وی گفت: «کمیسیون نظارت بر تطبیق قانون اساسی، چون مکلف است که در باره مسائل ناشی از قانون اساسی، مشورت حقوقی به رییس جمهور و شورای ملی ارائه کند، صلاحیت تفسیر قانون اساسی را نیز دارد.»

با این همه، سرپرست و عضو کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی تأکید می‌کند که یگانه مرجع ذی‌صلاح در تفسیر قانون اساسی، این کمیسیون است و این صلاحیت در هیچ حالتی نباید به سایر ارگان‌ها، نظر به شرایط زمانی و سیاسی تفویض گردد. وی هشدار داد، در صورتی که این کار صورت بگیرد، خلاف تمام موازین ملی و بین‌المللی است و سبب می‌شود که حاکمیت قانون و اصل تفکیک قوا معنا و مفهوم اصلی‌اش را از دست بدهد و در ضمن، زمینه‌ی برهم

فشار حکومت، این فیصله را صادر کرده است. افزون بر این، منشی کمیسیون امور تقنینی مجلس نمایندگان با اشاره به معرفی فرماندهان ۱۰۰ ولسوالی اشاره کرده و گفت که رییس جمهور عملاً صلاحیت وزارتخانه‌ها را نیز نقض کرده است. به گفته او معرفی فرماندهان پولیس ولایات و ولسوالی‌ها از صلاحیت‌های وزارت امور داخله است و باید توسط وزیر این وزارت تعیین شوند. این در حالی است که رییس جمهور در بیست‌وششم میزان سال جاری، برای ۱۰۰ ولسوالی کشور فرمانده پولیس معرفی کرد. ارگ ریاست جمهوری هدف از این اقدام را خلق انگیزه و تعهد برای تغییر مثبت وضعیت امنیتی در این ولسوالی‌ها اعلام کرده بود.

با توجه به این مثال‌ها، این عضو مجلس نمایندگان استدلال می‌کند که اعضای دادگاه عالی توسط رییس جمهور انتخاب و توسط پارلمان تأیید می‌شود و این ممکن است که بر اساس روابط و فشار حکومت، قوانین را به نفع حکومت تفسیر کند. با این حال آقای بهادری تصریح کرد که حکومت و کمیته قوانین با چنین فیصله‌ها می‌خواهد که به یک قدرت مطلقه دست پیدا کند، از این رو در تلاش است تا صلاحیت نهادهای قانون‌گذار را محدود کند.

در همین حال محمد هدایت، رییس مطبوعات و روابط عامه‌ی معاون دوم رییس جمهور، نگرانی کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی و مجلس نمایندگان را بی‌مورد می‌داند. آقای هدایت به روزنامه ۸صبح گفت که این طرح تا کنون نهایی و تصویب نشده است. به گفته او این طرح بر اساس نظریات اکثر اعضا در پرنسپ تصویب و سپس به کابینه فرستاده می‌شود. آقای هدایت بیان داشت که این طرح ممکن است در کابینه تصویب و یا رد شود و در صورت تصویب به مجلس نمایندگان پیشکش می‌شود. وی گفت که مجلس صلاحیت اصلاح، تصویب و رد آن را دارد. هم‌چنان رییس مطبوعات و روابط عامه‌ی معاون دوم رییس جمهور گفت که بر اساس سوابق تاریخی و رویه‌ای که در افغانستان بوده و از آن جایی که دادگاه عالی مجری و تطبیق‌کننده قانون است، فیصله کمیته قوانین این شده که صلاحیت تفسیر قانون را به دادگاه عالی محول کند. از جانب دیگر آقای هدایت خاطر نشان کرد که این کمیته فیصله کرده است، کسانی که مخالف این طرح‌اند در کابینه دعوت شوند تا آنان دلایل و نظریات‌شان را به کابینه ارائه کنند.

ماجرای از کجا آغاز شد؟ طرح قانون بررسی تطابق اسناد تقنینی با قانون اساسی و تفسیر آن، بر اساس حکم ماده ۱۲۱ قانون اساسی تهیه شده است. در این قانون تصریح شده است: «بررسی مطابقت قوانین، فرمان‌های تقنینی، معاهدات بین‌الدول و میثاق‌های بین‌المللی با قانون اساسی و تفسیر آن‌ها بر اساس تقاضای حکومت و یا محاکم، مطابق به احکام قانون از صلاحیت‌های دادگاه عالی است.» این طرح، به بررسی مطابقت اسناد تقنینی با قانون اساسی، مشخص کردن حالات و نیز نحوه تفسیر احکام قانون اساسی و سایر اسناد تقنینی، حل مشکلات ناشی از عدم مطابقت اسناد تقنینی با قانون اساسی، رفع ابهامات موجود و تعارضات در احکام قانون اساسی و اسناد تقنینی، می‌پردازد. بر اساس اعلام دفتر معاون دوم ریاست جمهوری، طرح قانون فوق، مواردی چون تقاضای بررسی مطابقت و تفسیر، نحوه بررسی مطابقت و سایر احکام لازم را نیز احتوا می‌کند. با

حبیب حمیدزاده

کابل این روزها به شفاخانه‌ی بدون تجهیزات می‌ماند. همه‌ی باشنده‌گان این شهر بزرگ، زخمی بر تن و روان خویش دارند. از میان کابل‌نشینان، دیگر کسی نمانده است که از سوراخی گزیده نشده

باشد و جراحی بر تن نداشته باشد. باشنده‌گان مظلوم واقع‌شده‌ی کابل را گروه‌های تروریستی در مراکز آموزشی مورد حمله قرار می‌دهند و دزدان در کوچه‌ها و جاده‌ها، در سوی دیگر حکومتی که موظف به حراست از جان و مال مردم است نمی‌تواند از عهده‌ی کار خویش به درستی برآید. این زخم‌خوردن‌ها و شکستن‌ها و پرپرشدن‌های بی در پی، همه‌ی کابل‌نشینان را دچار یأس کرده است. دیگر هیچ‌کس در کابل، امیدوار زنده‌گی نمی‌کند و به افق روشنی چشم ندوخته است. هیچ‌مکانی در کابل امن و مصون نیست.

مردم افغانستان با دو دشمن بزرگ و بی‌رحم مقابل اند: گروه‌های تروریستی و جمهوری قومی. طالبان از حمله و کشتن هیچ زنده‌جانی در کابل و دیگر ولایات کشور دریغ نمی‌کنند و جمهوری در مقابل این همه فجایع و کشتار هیچ‌گونه احساس مسوولیت نمی‌کند و در یک مورد هم نمی‌درخشد تا تسکین دل زخم‌خورده‌ای شود. اعضای مجلس نماینده‌گان کشور به‌جای استیضاح مقامات امنیتی، آنان را به مهمانی دعوت می‌کنند، وعده‌ی رای و هم‌کاری می‌دهند و سر تمام این بی‌شرمی‌های حکومت و مجلس نماینده‌گان

خسته خسته از جفا

ملت هم پس از هر فاجعه‌ی بزرگ سر خود را پایین می‌اندازد و مشغول روزگار بد خود می‌شود. به این وضعی که ما داریم، نمی‌توان فقط بحران سیاسی گفت. به این وضع باید بحران انسانی گفت.

وقتی در خانه و خیابان، در مسجد و دانشگاه، در اداره و سفر سلاخی و قصابی می‌شویم، به این معنا است که افغانستان در حال خارج‌شدن کامل از دست مقامات دروغ‌گو و فاسد جمهوری است. به عبارت بهتر، جمهوری فقط تبلیغ رسانه‌ها است، وجود خارجی ندارد، واقعیت ندارد، چون حاکمیت ندارد. در جمهوری فعلی فقط دروغ و منافع واقعیت دارد. دفاع از تمامیت ارضی، دفاع از جان و مال شهروندان کشور، دفاع از ارزش‌های دموکراتیک حرف بی‌هوده‌ای است. اگر بحث منافع ملی مطرح است، اگر جان و مال مردم برای مقامات جمهوری مهم است، چرا پس از

حوادث خونین در ولایت تخار، غور، بدخشان، حمله بر آموزشگاه کوثر، حمله بر دانشگاه کابل و مکان‌های دیگر، مقامات جمهوری ضعف و سستی خود را نمی‌پذیرند و از مقام خود کنار نمی‌روند؟ آه و فغان چاره‌ی این درد نیست. نفرین‌فرستادن و ابراز احساسات بالای تصمیم مقامات جمهوری و تصمیم تروریستان تغییری نمی‌آورد. زیرا مقامات جمهوری از شرم تهی اند و تروریستان از انسانیت. آه و فغان روانه‌ی باشنده‌گان کابل گوش فلک را کر کرده است، ولی به گوش مسوولان امنیتی جمهوری نمی‌رسد. این مقامات بی‌شرم در پایان هر روز خونین این کشور، خانه‌ی نماینده‌گان مجلس به مهمانی می‌روند و رأی گدایی می‌کنند.

فقدان اخلاق، شجاعت و بیداری که ما دسته‌جمعی و عمومی با آن مواجه هستیم، دامن این بحران انسانی

جمهوریت چهارم و دشمنان آن

در بر گیرنده‌ی شرایطی است که در آن هیچ نیروی دیگر نمی‌تواند صلاحیت‌های قانونی دولت را تحدید و در برابر تصمیم، احکام و فرامین نهادهای تحت اثر جمهوری، قدرت ایستاده‌گی را داشته باشند. قانون جمهوری، قوای ثلاثه‌ی جمهوری را تفکیک کرده و صلاحیت‌ها و وظایف نهادهای آن را تعریف و برای اعمال آن می‌کلیسیم‌های مشخص اجرایی تعیین کرده است. بنابراین حاکمیت قانون در وضعیت کنونی، یکی از جدی‌ترین معضلات نظام جمهوری اسلامی افغانستان است. حکومت نمی‌تواند قانون را بر همه‌گان بدون چون و چرا تطبیق کند. فرماندهان محلی در پاره‌ای از موارد، خود را در برابر قانون مسوول و پاسخ‌گو نمی‌دانند و حاکمیت قانون را با چالش مواجه ساخته‌اند. محاکم صحرایی خلاف احکام قانون جمهوری در برخی موارد برگزار می‌شود و افراد متهم به ارتکاب جرایم سنگین فساد اداری از تعقیب عدلی باز می‌مانند. در حالی که در جمهوری قانون بر همه‌گان بی‌هیچ انعطافی از حاکم تا رعیت تطبیق و همه در برابر آن مسوول باید باشند.

۴- فقر و بی‌کاری

یکی دیگر از دشمنان خطرناک جمهوری، فقر و بی‌کاری است که دامن‌گیر شهروندان جمهوری شده است. وقتی شهروندان جمهوری نان برای خوردن نداشته باشند، ارزش‌های نهفته در جمهوری را نمی‌توانند به درستی درک کنند و از آن به‌گونه‌ای که لازم است، دفاع نمایند. بخشی بزرگی از جمعیتی که در قلمرو جمهوری زنده‌گی می‌کنند، کم‌تر از دو دالر روزانه عاید دارند. بانک جهانی در گزارشی که چندی قبل به نشر رسانید، گفته است که به دلیل کاهش سطح درآمد و افزایش قیمت مواد غذایی و سایر نیازمندی‌های اولیه‌ی خانواده‌ها، ممکن میزان افغان‌هایی که تحت خط فقر زنده‌گی می‌کنند، از ۵۵ درصد در سال ۲۰۱۷ به ۷۲ درصد در سال ۲۰۲۰ میلادی افزایش یابد. هم‌چنان اتحادیه‌ی ملی کارگران افغانستان گفته است که فقر و بی‌کاری به دلیل گسترش ویروس کرونا دو برابر شده و کارگران روزمزد و فصلی در وضعیت بد اقتصادی قرار دارند. طبق معلومات نهادهای حامی کارگران، با دو برابرشدن میزان بی‌کاری، در حال حاضر ۱۸ میلیون نفر در کشور بی‌کار هستند. این وضع، میزان رشد فقر را هفت درصد افزایش داده است که به این ترتیب از حدود ۳۲ میلیون نفوس کشور، ۶۱.۷ درصد در حال حاضر زیر خط فقر قرار گرفته‌اند. رییس‌جمهور غنی نیز در مراسم گشایش برنامه‌ی دست‌خوان ملی گفت که ۹۰ درصد مردم افغانستان زیر خط فقر قرار دارند که با دو دالر عاید روزانه زنده‌گی می‌کنند. بنابراین اگر با فقر و بی‌کاری به‌عنوان دشمنان جمهوری، مبارزه‌ی جدی و پی‌گیر نشود، نهاد جمهوری آسیب جدی خواهد دید و فضا برای امارت‌خواهان مساعد و بستر تبلیغ زهرآگین گروه‌های بنیادگرا فراهم خواهد شد.

وارد کرده است. موجودیت فساد اداری در نهادهای جمهوری به کارایی این نهادها اثر منفی به‌جا گذاشته و نارضایتی کم‌پیشینه‌ی شهروندان کشور را بار آورده است. فساد اداری در نهادهای جمهوری، باعث بی‌اعتباری این نهادها و تضعیف حاکمیت دولت شده است. تا جایی که شهروندان جمهوری به دلیل حاکمیت فساد در دستگاه حکومت، به مراجع غیررسمی و سنتی مراجعه می‌کنند. فساد اداری نه تنها روند عرضه‌ی خدمات موثر و معیاری را آسیب رسانیده است، بلکه باعث ایجاد شبهه ساختارهای محلی شده و حاکمیت قانون را در ساختار محلی نظام با چالش جدی مواجه کرده است. فساد اداری در درون جمهوری به معنی موجودیت موریه‌های در آهن یا کرمی در درخت است. درخت با همه ریشه‌ی عمیقی که در زمین دارد در برابر موریه‌های که در درونش خانه می‌کند، نابود می‌شود و فرو می‌افتد. بنا بقای جمهوری بسته‌گی به مبارزه‌ی جدی و مستمر علیه فساد اداری دارد که اگر با آن مبارزه نشود، هم‌چون کرمی که درخت را نابود می‌کند، جمهوری را نیز نابود خواهد کرد.

۲- ناامنی

ناامنی‌ها و افزایش بی‌پیشینه‌ی جرایم جنایی، تبدیل به یکی دیگر از دشمنان درونی جمهوری شده است. به هر میزانی که جرایم جنایی چون سرقت‌های مسلحانه، اختطاف، گروگان‌گیری و... در یک جامعه افزایش یابد، اعتبار جمهوری کاهش می‌یابد. از چندی به این سو در کابل، پایتخت افغانستان و کلان‌شهرهای کشور، جرایم جنایی به‌گونه‌ی کم‌سابقه افزایش یافته و به جدی‌ترین نگرانی شهروندان مبدل شده است. چنان‌چه پس از افزایش جرایم جنایی و افزایش نگرانی‌های شهروندان کابل، طالبان به‌عنوان دشمن بیرونی جمهوری، گفته‌اند که امنیت شهر کابل را تامین می‌کنند. در حالی که مصونیت جانی و روانی شهروندان، تکلیف قانونی و شرعی زمامداران جمهوری است که باید به آن توجه جدی نمایند. در جمهوری حقوق و آزادی‌های شهروندان تضمین شده و دولت جمهوری مکلف به حراست و پاس‌داری از آن شده است. بنابراین، ناامنی‌ها در وضعیت کنونی بزرگ‌ترین دشمن درونی جمهوری چهارم و به مانند موریه‌های در آهن پاره است. اگر شهروندان جمهوری امنیت نداشته باشند و مال، عزت و ناموس‌شان از تجاوز مصون نباشد، جمهوری جذابیت‌اش را از دست داده، بی‌ارزش و فاقد کارکرد شده و زوال‌پذیر خواهد بود.

۳- حاکمیت قانون

یکی دیگر از دشمنان جمهوری چهارم، بحران حاکمیت قانون است. حاکمیت قانون از مفاهیم محوری حقوق عمومی است که دلالت بر اجرایی‌شدن قانون بر همه‌ی شهروندان، بدون در نظرداشت تعلقات تباری، نژادی، قومی و دینی می‌کند. حاکمیت قانون

حاضر، جمهوری‌خواه‌بودن یک انتخاب انسان‌دوستانه، عدالت‌خواه و شایسته‌ی کرامت انسانی است. در نظام جمهوری استبداد، بی‌عدالتی، نابرابری، تجاوز به آزادی‌های فردی و اجتماعی و تبعیض کم‌تر از دیگر نظام‌ها است. در جمهوری رای و خواست شهروندان و حاکمیت قانون اصل است و براساس آن نظام سیاسی جمهوری شکل می‌گیرد و قوام پیدا می‌کند. هیچ مرجع دیگری به جز از آرای شهروندان آن هم در یک روند دموکراتیک و مردم‌سالار، نمی‌تواند به نظام جمهوری مشروعیت و اعتبار بخشد. جمهوری سیستمی است متکثر که در آن تک‌قومی، تک‌صدایی و تک‌باوری جای ندارد و در بافتن آن اندیشه‌ها و ایدئولوژی‌های متضاد وجود داشته و از آن حمایت صورت می‌گیرد. ایدئولوژی‌های مخالف در جمهوری، باعث تضعیف آن نه، بلکه موجب تقویت و تحکیم پایه‌های آن می‌شود. در جمهوری شهروندان براساس قومیت، زبان، دین و ایدئولوژی‌های شان دسته‌بندی نمی‌شوند، بلکه حقوق و وجایب همه‌ی شهروندان در قوانین جمهوری به‌صورت مساویانه و عادلانه تسجیل می‌یابد. بنابراین، دفاع از جمهوری نباید به معنی دفاع از شخصی و یا قشر خاص سیاسی - حکومتی و یا پوشانیدن کاستی‌های ساختاری آن در جامعه‌ی افغانستان تلقی شود. دفاع از جمهوری، پشتیبانی از سیستم و ساختار سیاسی است که از یک طرف دست‌آورد بزرگ مردم افغانستان است که برای آن قربانی‌های فراوانی داده‌اند و از طرفی نظامی است که در ذیل آن حقوق و آزادی‌های سیاسی - مدنی مردم افغانستان تعریف شده و با معیارهای جهانی حکومت‌داری هم‌سنخ است. آن‌جایی که جمهوری نظام مطلوب اکثریت شهروندان افغانستان و محصول قربانی‌های کم‌سابقه‌ی مردم این کشور است که در دفاع از آن در بیست سال پسین متحمل شده‌اند، دشمنان آن نیز دشمن مردم افغانستان پنداشته می‌شود و مبارزه با آن‌ها از یک‌سو رسالت متولیان نظام جمهوری و از سوی وجیهی اخلاقی و شهروندی همه‌ی آن‌هایی است که در زیر چتر جمهوری زنده‌گی می‌کنند و از حقوق و آزادی‌های شهروندی برخوردار هستند. بنا در این مقاله به چهار دشمن درونی جمهوری که اگر با آن‌ها در درازمدت مبارزه نشود، باعث زوال جمهوری می‌شود، پرداخته شده است.

۱- فساد اداری

یکی از خطرناک‌ترین دشمنان جمهوری پدیده‌ی شنیع فساد اداری است. پدیده‌ای که هر روز فربه و فربه‌تر شده و شاخ و برگ کشیده و در طول و عرض نظام جمهوری گسترش یافته است. چنان‌چه هم‌اکنون پدیده‌ی شوم فساد اداری بیش‌تر از هر زمان دیگر تمام قوای ثلاثه‌ی نظام جمهوری را درنوردیده و پایه‌های جمهوری را به شدت تضعیف ساخته است و به حاکمیت قانون که یکی از ارکان مهم جمهوری می‌باشد، آسیب جدی

عبدالله بهمنش

پژوهش‌گران تاریخ افغانستان، نظام جمهوری فعلی را جمهوری چهارم یا چهارمین جمهوری می‌دانند. به این معنی که افغانستان از ۲۶ سرطان سال ۱۳۵۲ خورشیدی که نخستین جمهوری تحت زعامت محمدداوود خان تاسیس شد، چهار جمهوری را تا حالا تجربه کرده است. نخستین جمهوری که در ۲۶ سرطان سال ۱۳۵۲ خورشیدی توسط سردار محمدداوود تاسیس شده بود، در هفتم ثور ۱۳۵۷ خورشیدی در نتیجه‌ی کودتای حزب دموکراتیک خلق افغانستان، سرنگون شد و دومین جمهوری تحت عنوان جمهوری دموکراتیک خلق افغانستان با حمایت اتحاد جماهیر شوروی سابق به‌خاطر گسترش سوسیالیسم تاسیس شد که پس از مدتی دچار انحراف در ایدئولوژی و عمل شد و مضمحل شد. سومین جمهوری با انفاذ قانون اساسی سال ۱۳۶۶ خورشیدی توسط داکتر نجیب‌الله تاسیس شد که با سقوط حکومت او به‌دست مجاهدین و تاسیس دولت اسلامی افغانستان در ۸ ثور ۱۳۷۱ خورشیدی، سومین جمهوری نیز سرنگون شد. سرانجام با انفاذ قانون اساسی سال ۱۳۸۲ خورشیدی، بعد از انتخابات ریاست جمهوری و انتخابات ولسی‌جرگه، جمهوری چهارم تحت نام «دولت جمهوری اسلامی افغانستان» به‌میان آمد. هر چهار جمهوری مبنای مشروعیت‌شان را از قوانین اساسی‌شان گرفته‌اند که جمهوری چهارم نیز شامل این قاعده است. چنان‌چه در ماده‌ی اول قانون اساسی افغانستان آمده است: «افغانستان، دولت جمهوری اسلامی، مستقل، واحد و غیر قابل تجزیه می‌باشد.» با توجه به عوامل و زمینه‌های سیاسی - نظامی تاسیس و انهدام سه جمهوری قبلی، جمهوری چهارم، پر هزینه‌ترین نوع نظام سیاسی برای مردم افغانستان در بیش‌تر از چهاردهه‌ی اخیر بوده است. زیرا این جمهوری از یک جهت برابند خون‌فشانی‌های بی‌شمار نیروهای دفاعی - امنیتی و هزاران شهروند افغانستان است که در بیست سال گذشته برای احیای آن رزمیده و قربانی داده‌اند و از جهتی حمایت گسترده‌ی کشورهای جهان، سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی را با خود دارد. ریشه‌های جمهوری چهارم با خون فرزندان مردم افغانستان و با قربانی‌های که در دفاع از آن داده‌اند، آبیاری و بارور شده و به ثمر نشست است. جمهوری فعلی، ثمره‌ی قربانی‌های یک فرد و یک جریان خاص سیاسی - مدنی نیست، بلکه بهایی خون میلیون‌ها فردی است که در دفاع از آن و به‌خاطر اهتزاز درفش آن، ریخته شده است. بنابراین، جمهوری ساختاری است که در آن بستر مشارکت و وسیع و معنی‌دار همه اقشار جامعه بدون در نظرداشت تعلقات قومی، زبانی، نژادی و دینی - مذهبی فراهم شده است. در عصر

Kabul TOEFL School
Expand Global Opportunities

مرکز تخصصی انگلیسی آکادمیک و آمادگی آزمون های تافل و آیلتس!

چرا کانون زبان کابل (KTS)؟

برنامه ها

- ✓ صنوف انگلیسی هدفمند آکادمیک (EAP)
- ✓ صنوف پیش نیاز تافل (TOEFL Planner)
- ✓ صنوف آمادگی آزمون آیلتس (IELTS Prep)
- ✓ صنوف آمادگی آزمون تافل (TOEFL Prep)
- ✓ صنوف ویژه محاوره، گرامر و ...

- ✓ صنوف و محیط آرام درسی
- ✓ مجهز با سالون مطالعه و کتابخانه
- ✓ ارائه مشاوره درسی رایگان
- ✓ ارائه مشاوره رایگان برای بورسیه ها

- ✓ صنوف مجهز درسی با تمام امکانات و تکنالوژی های آموزشی
- ✓ برنامه درسی متمرکز روی چهار مهارت اصلی زبان انگلیسی
- ✓ اساتید داورانه نمرات بلند تافل و آیلتس

(93) 700 175 510 / (93) 788 788 799   Kabul TOEFL School   Kote Sangi, Golayee Dawakhana, Halabi Sazi Street

جهت سفارش آگهی‌تان با شماره‌های روبه‌رو در تماس شوید:

روزنامه ۸ صبح برای توسعه کسب و کارتان صفحه‌ی ویژه تبلیغات ایجاد کرد. روزنامه ۸ صبح به هدف کمک و حمایت از توسعه مشاغل و تجارت، تبلیغات شما را با هزینه کم‌تر و کیفیت بهتر نشر می‌کند. این روزنامه یک صفحه‌ی ویژه تبلیغاتی را به همین منظور راه‌اندازی کرده است. در این صفحه‌ی ویژه به تناسب استطاعت شما فضا وجود دارد. ما با داشتن تیراژ بلند در نسخه‌ی چاپی و مخاطبان حد اکثری در پایگاه‌های مجازی‌مان آماده همکاری با مشاغل و کسب‌وکارهای مختلف هستیم تا تبلیغات شما را با مخاطبان خود به اشتراک بگذاریم.

بهزاد فرنیچر

Email: behzad.dost@gmail.com   0781 700 000

بهزاد فرنیچر کیفیت بهتر

آدرس: چهارراهی بره‌کی، کابل، افغانستان

مؤسسه نشر واژه

پیشرو در امور چاپ، نشر و پخش کتاب

دفتر مرکزی و فروشگاه: ۱ کابل، کارته ۳، چهارراه پل سرخ، مارکت تجاری ملی، منزل پایین، نشر واژه
فروشگاه: ۲ کابل، پل سوخته، چوک شهید مزاری، مارکت محمدی، نشر واژه
چاپخانه: کابل، شهرک امید سبز، فاز اول، چاپ واژه، پلاک ۲۲
۰۷۸۰۷۴۷۲۳۰ - ۰۷۸۰۷۴۷۳۶۷

Vazha.Publication   NashreVazha   VazhaPub

شفاخانه آینه صحت

- کاشت مو طبیعی به روش FUE
- تخفیف ویژه ۲۸۰۰۰ افغانی

کاشت مو یکی از تداوی‌های عمده و اساسی برای طاسی سر است. در این تداوی موها از ساحات عقب سر یعنی قسمتهایی که موها قوی‌تر هستند و مساعد به ریزش نیستند گرفته شده و به قسمت جلو سر یعنی جاهای خالی انتقال داده می‌شود. قبلاً هموطنان ما برای اجرای این عملیه مجبور به سفر به خارج از کشور بودند اما فعلاً این عملیه در داخل کشور با مصارف کمتر قابل اجرا است. تیم مرکز جلدی و زیبایی شفاخانه آینه صحت با سرپرستی داکتر پامیر حسین صالحی، داکتر میوند حبیب و داکتر وحیدالله عاشر، با در نظر داشت شرایط اقتصادی هموطنان ما کاشت مو را با کیفیت عالی و تخفیف ویژه انجام می‌دهد.

آدرس: بین چهارراهی پروان دوم و گل سرخ، شفاخانه آینه صحت
شماره تماس: ۰۷۸۱۲۳۵۰۴۰
ایمیل آدرس: info@ayenasehat.af

شرکت خدمات IT برتر تیک

لیست بهترین خدمات ما

- ✓ طراحی وبسایت
- ✓ وب هاستینگ و ثبت دامین
- ✓ طراحی و توسعه دیتابیس
- ✓ ساخت برنامه های موبایل
- ✓ طراحی و پیاده سازی نتورک
- ✓ نصب کامره های امنیتی
- ✓ بازاریابی از طریق شبکه های اجتماعی
- ✓ گرافیک دیزاین (لوگو، بروشور، ویزیت کارت...)
- ✓ سنو (بالا بردن رتبه سایت در صفحه اول گوگل)

+93777690909

info@bartartech.com

+93787935900   www.bartartech.com   کوته سنگی، گولایی دواخانه، کابل افغانستان

مؤسسه خدمات نشر و پخش کتاب دانشگاه

چاپ، نشر و پخش کتاب

آدرس: کابل، کارته چهار، چهارراهی پل سرخ، مارکت تجاری ملی، منزل همکف، انتشارات دانشگاه
۰۷۸۸۵۷۷۱۸۲ - ۰۷۹۶۷۴۷۲۴۲
danishgah.pub@gmail.com

بامیکا

ما را دنبال کنید

انتی ویروس (خانگی + تحت سرور)

@BamikaSoft & @BamikaHard

هاردسک اکسترنال

معتبر و باکیفیت

3 سال ورتتی تبدیلی   ESET   Kaspersky

www.bamikatech.com   0789945066 - 0799735660   آدرس: چهارراهی پل سرخ، مارکت ملی، منزل اول، نمبر ۱۹

حمله موتر بمب طالبان به قطعه نیروهای مرزی در کندز دو کشته و هشت زخمی برجای گذاشت

می‌کند. به گفته او، بعد از شکست «سنگین و ناکامی» طالبان در ولایت هلمند و قندهار، این گروه با راهاندازی حملات انتحاری تلاش دارند به نیروهای امنیتی و مردم آسیب برسانند. دو روز پیش در پی حمله طالبان به مقام ولایت چهار محافظ والی کندز کشته شدند. در همین روز، انفجار ماین کنار جاده‌ای طالبان در ولسوالی خان‌آباد جان فرمانده ارشد ارتش را گرفت.

وزارت ملی گفته است که در این حمله شماری از مهاجمان کشته شده و شماری نیز «فرار» کرده‌اند. این وزارت می‌گوید که در حال حاضر وضعیت به حالت عادی برگشته است. ریاست جمهوری این حمله را کار گروه طالبان عنوان کرده است. صدیق صدیقی، سخنگوی ریاست جمهوری گفته است که دولت این حمله را به شدت محکوم

طبق معلومات یوسف ایوبی، رییس شورای ولایتی کندز پس از انفجار موتر بمب، درگیری نیز برای ساعاتی ادامه یافته است. وزارت دفاع ملی گفته است که نیروهای امنیتی یک موتر بمب‌گذاری شده طالبان را پیش از رسیدن به هدف، شناسایی کرده و از بین برده‌اند. طبق اعلام این وزارت، شماری از مهاجمان پس از انفجار موتر بمب به درگیری با نیروهای امنیتی پرداخته‌اند.

۸ صبح، کابل: قطعه نیروهای مرزی در ولسوالی امام‌صاحب کندز بامداد روز سه‌شنبه، سیزدهم عقرب هدف یک حمله موتر بمب قرار گرفته است. عصمت‌الله مرادی، سخنگوی والی کندز گفته است که در این حمله دو نیروی امنیتی کشته و هشت تن دیگر زخمی شده‌اند. به گفته او، طالبان می‌خواستند این ولسوالی سقوط بدهند، اما نیروهای مانع آن شده‌اند.

مرکز زبان های خارجی

مزایا

- مواد درسی معیاری
- استادان مجرب و مسلکی
- میتود درسی نظری و عملی
- صنوف ویژه حضوری و آنلاین
- صنوف درسی مجهز با تخته های هوشمند و فناوری روز

برنامه ها

- کورس 3 ماهه زبان انگلیسی ویژه متعلمین
- برنامه درازمدت دیپلوم زبان انگلیسی
- صنوف ویژه محاوره زبان انگلیسی
- برنامه کوتاه مدت زبان انگلیسی
- سرتیفیکت زبان ترکی

پذیرش جریان دارد

0730604040

کارت پخوان، بهارستان، ایستگاه برج برق

نوی عدالت الکتریک

عرضه کننده هر نوع سامان آلات برقی، کیبل جات ایرانی و ترکی
گروپ های کم مصرف LED گروپ های چارچی و بخاری های برقی
با قیمت های مناسب در خدمت همشهریان عزیز قرار دارد

پرچون

عمده

آدرس اول: کابل، کوته سنگی شروع پل هوایی جوار هتل آریانا کابل - مرکز تجاری نظیف
آدرس دوم: کابل، کوته سنگی جوار کوچه حلبی سازی - مارکیت چهاردهی وال
شماره های تماس: 0781776989 - 0744019820 - 0730784449

رنا

پوهنتون

شگوفایه است دادها

مشوره و مساعدت حقوقی رایگان در کلینیک حقوقی پوهنتون رنا

کلینیک حقوقی پوهنتون رنا، افتخار دارد که به افراد بی بضاعت طبق مقررهی مساعدت‌های حقوقی، خدمات حقوقی از قبیل مشوره، نوشتن عریضه، صورت دعوی، دفاعیه، اعتراضیه و وکالت در محاکم را، در موضوعات فامیلی، مدنی و جزائی به گونهی مجانی توسط وکلای مدافع با تجربه عرضه می نماید. اگر در بخش‌های فوق مشکل حقوقی دارید به کلینیک حقوقی رنا مراجعه نمایید، ساعات کاری در روزهای هفته: از ساعت 8 صبح الی 4 عصر (شنبه الی پنجشنبه)

شماره تماس: 0730578888 آدرس: چهارراهی برهکی، دفتر کلینیک حقوقی پوهنتون رنا

روایتی از محاکمه یک باند آدمربایی در هرات

خلیل رسوئی

آدمربایان مسلح که خودشان را کارمندان ریاست امنیت ملی هرات معرفی کرده بودند، حدود پنج ماه پیش، نوجوانی را از شهر هرات ربوده و برای چند ساعت در یک باشگاه پرورش اندام زندانی کردند.

سرگروه باند یکی از ورزشکاران پرورش اندام بود و در مسابقات جهانی کشور هند، برای کشور مدال طلا کسب کرده است. او به اتهام دو رویداد آدمربایی بازداشت شد، اما خودش به ربودن یک جوان صراف اعتراف داشت.

اعضای این گروه آدمربایی، حدود یکماه پیش از ناحیه پنجم شهر هرات بازداشت شدند و جوان صراف از نزدشان نجات یافت. فرد ربوده شده روایت‌های دردناکی از ۱۷ روز بازداشت و شکنجه، توسط آدمربایان دارد. روز سه‌شنبه، سیزدهم عقرب، جلسه دادگاه این گروه آدمربایی در «دیوان جرایم امنیت داخلی و خارجی» دادگاه هرات برگزار شد. چهار مرد متهم که دست‌وپای‌شان با زنجیرهای آهنین بسته بود، در جایگاه متهم قرار گرفتند و جلسه با کمی تأخیر آغاز شد.

سارنوال با درخواست قاضی، چگونگی وقوع دو مورد آدمربایی از سوی اعضای باند آدمربا را فشرده بیان کرد و خواهان مجازات آنان از سوی دادگاه شد. در پرونده این افراد ذکر شده بود که آن‌ها به دو مورد آدمربایی، شکنجه و زخمی کردن یک فرد ربوده شده و داشتن جنگ‌افزارهای غیرقانونی متهم‌اند.

بر اساس معلومات درج شده در پرونده جرمی این افراد، سرگروه باند، مالک یک باشگاه پرورش اندام در هرات است و چند سال پیش در مسابقات ورزشی پرورش اندام در کشور هند، برای افغانستان مدال طلا کسب کرده بود. هم‌چنان او به اتهام قتل «مادر اندرش» حدود سه سال زندانی و سپس رها شد.

او در زندان با افرادی آشنا شد که اعضای باندهای آدمربایی بودند و تصمیم گرفت پس از راهی از زندان برای کسب پول، دست به آدمربایی بزند. اولین طعمه‌ی این باند آدمربایی پسری نوجوان بود.

سرگروه باند با متوقف کردن این پسر، خودش را کارمند ریاست امنیت ملی هرات معرفی کرد و پس از ربودن، او را در باشگاه پرورش اندام زندانی کرد. با گذشت چند ساعت و تاریک شدن هوا، فرد ربوده شده موفق به فرار می‌شود. با ناکامی اولین آدمربایی از سوی اعضای باند، آنان چند ماه بعد برای دومین بار دست به این کار می‌زنند. این بار یک صراف جوان وقتی قصد داشت از خانه به طرف محل کارش برود، توسط آنان ربوده شد.

مرد جوان از سوی آدمربایان در یکی از ساختمان‌های مسکونی «سرک بدیل منارها» در ناحیه پنجم شهر هرات مدت ۱۷ روز زندانی می‌شود. او در جریان بازداشت از سوی آدمربایان با شلیک گلوله زخمی و بارها لٹوکوب و شکنجه می‌شود.

صراف ربوده شده در جلسه دادگاه، در حضور اشتراک‌کنندگان و مردانی که او را ربوده بودند، به قاضی توضیح داد که چگونه آدمربایان با «سیم‌های

آهنی داغ» شکنجه‌اش می‌کردند و فلم‌های شکنجه و لٹوکوب را به خانواده‌اش می‌فرستادند.

پس از خواندن دادخواست از سوی سارنوال، وکیلان مدافع در حضور دادگاه به دفاع از موکلان خود پرداختند. وکیل مدافع صفی‌الله، سرگروه باند آدمربایی، مدعی بود که او در ربودن فرد نوجوان دست نداشته، اما به رهبری ربودن مرد صراف اعتراف کرده است.

وکیلان مدافع نورالدین، فرهنگ و جواد، مدعی بودند که این سه تن عامل اصلی آدمربایی‌ها نیستند و از سوی صفی‌الله، ندانسته مجبور به همکاری شده‌اند. وکیل مدافع فرهنگ، یکی دیگر از اعضای باند آدمربایی، مدعی بود که نقشی در این ماجرا نداشته است.

با پایان صحبت‌های وکلای مدافع، دوباره به سارنوال نوبت رسید تا صحبت کند؛ او پافشاری داشت که اسناد، شواهد، مدارک و اعتراف‌های اعضای باند آدمربایی نشان می‌دهد که آنان در دو مورد آدمربایی دست دارند و باید مجازات شوند.

در ادامه، قاضی به متهم‌ها اجازه داد تا از خود در برابر اتهام‌هایی که دارند دفاع کنند، نورالدین و جواد، مدعی

بودند که رهبری گروه آدمربایی بر دوش صفی‌الله بود و آنان با فریب و تهدید از سوی او، ناخواسته وارد ماجرا شدند.

نورالدین، نسخه‌ای از قرآن را در دست داشت و می‌گفت محل نگهداری صراف ربوده شده و ماجرای ربودنش را به ریاست امنیت ملی هرات گزارش داده است. او مدعی بود که پدرش چند روز پس از شنیدن خبر زندانی شدنش، سکنه و فوت کرده است.

پس از بازداشت صفی‌الله و نورالدین، به ولایت نیمروز فرار کرد و از سوی کارمندان امنیت ملی نیمروز بازداشت به هرات انتقال یافت. او ادعا داشت که سرگروه باند آدمربایی تهدیدش کرد که اگر با او همکاری نکند، همسر و فرزندانش را می‌کشد.

فرهنگ، مرد جوانی که متهم بود برای اعضای باند آدمربایی تلفن موبایل و برخی امکانات دیگر فراهم کرده، مدعی بود که در این قضیه بی‌گناه است و از ماجرای دست داشتن نورالدین، صفی‌الله و جواد، در آدمربایی بی‌خبر است.

در جریان حرف‌های متهمان، برخی از آن‌ها سعی می‌کردند خود را آرام جلوه دهند تا بتوانند از دادگاه در مجازات‌شان تخفیف بگیرند، اما یکی از آن‌ها در جریان دفاع، به گریه افتاد و برخی اعضای خانواده‌اش که در جلسه حاضر بودند، با گریه و ناله، صفی‌الله را عامل اصلی جرم عنوان می‌کردند.

پس از حدود دو ساعت، هیأت قضایی جلسه را برای تصمیم‌گیری در مورد مجازات متهمان ترک کردند. ساعت از یک چاشت گذشته بود و جلسه دادگاه دوباره آغاز شد. هیأت قضایی برای خواندن حکم وارد شد و حاضران به پا ایستادند.

قاضی برای صفی‌الله، سرگروه باند، به اتهام دست داشتن در دو مورد آدمربایی، زخمی کردن فرد ربوده شده، داشتن جنگ‌افزار و موثر غیرقانونی، ۳۰ سال زندان، برای نورالدین و جواد، هر کدام ۲۴ سال زندان و برای فرهنگ، به اتهام همکاری در آدمربایی، هفت سال زندان حکم صادر کرد.

با پایان جلسه دادگاه، سرگروه باند آدمربایی از حکم قاضی راضی نبود و باور داشت، او تنها در یک مورد آدمربایی دست داشته، وابستگی متهمان با چشم‌های گریان برای چند لحظه آنان را در آغوش گرفتند و محاکمه باند آدمربایی به پایان رسید.

موانع فرهنگی اشتغال زنان

سعادت‌شاه موسوی
قسمت ششم

روی‌کرد فقه‌ها به اشتغال زنان

فقه اهل سنت: اهل سنت اشتغال زن را در خارج از منزل جایز نمی‌دانند و اصرار دارند که جای زن در خانه است و نخستین و آخرین وظیفه‌ی او شوهرداری و تربیت فرزندان است. رشید رضا می‌گوید: فطرت می‌طلبد که زن به بارداری و شیردهی و نگاهداری و تربیت فرزندان و به کارهای خانه بپردازد. مودودی دلیل جایز نبودن خارج‌شدن زن برای کارکردن را اختلاط مردان و به‌دنبال آن فساد در جامعه می‌داند.

آیه‌ی ۳۳ سوره‌ی «احزاب»: «...و قرن فی بیوتکن ولا تخرجن تبرج الجاهیه الاولی»، ای زنان پیامبر، در خانه‌های‌تان قرار بگیرید و مانند روزگار جاهلیت قدیم زینت‌های خود را آشکار نکنید. این آیه اگر چه به ظاهر، مختص به زنان پیامبر است، اما چون دلیلی بر اختصاص حکم زنان پیامبر وجود ندارد، این حکم به طریق اولی شامل تمامی زنان می‌شود. مطابق این آیه، تصدی مشاغل و مناصب و حضور گسترده‌ی اجتماعی زن با توصیه‌ی مطلق آن‌ها به استقرار در خانه منافات دارد و جز در مواردی محدود و خاص که شرع خروج زن از منزل را برای کارهای ضروری یا واجب اجازه داده است، بقیه موارد تحت عموم آیه قرار می‌گیرد. از این‌رو، در مورد زنان اصل بر عدم حضور در اجتماع و پرداختن به امور منزل و تربیت فرزندان و شوهرداری است و اشتغال زن مانع تحقق این امور می‌شود.

قال النبی صلی الله علیه و آله: «النساء عوره احیسوهن فی البیوت»، آن‌چه از این روایت به دست می‌آید این است که ظهور و بروز زنان در جامعه ناشی از اشتغالات زنان است و موجب مذمت و عار برای مردان است. پس لازم است آن‌ها در خانه بمانند. برخی با استناد به این روایت و روایات مشابه، قایل اند که اصولاً مذاق شریعت و ارتکاز ذهنی متشرعان با حجاب و پرده‌نیشینی زنان تناسب دارد و در غیر موارد ضرورت، تردد و اختلاط با مردان حرام می‌باشد. علی در

وصیتی به فرزندش حسن که در نامه‌ی ۳۱ نهج‌البلاغه (ترجمه فیض الاسلام) آمده، جمله‌ی بیان می‌کنند که قابل استناد برای سخن فوق است. حضرت علی در مورد زنان می‌گوید: «...واکف علیهن من ابصارهن بحجابک ایاهن...» (آن‌ها را در پرده نگاهدار تا دیده‌شان به نامحرم نیفتد). از آن‌رو اشتغال زنان در جامعه غالباً موجب اختلاط زن با مردان اجنبی و نامحرم می‌شود، از اشتغال زن منع شده و لازم است زنان در محدوده‌ی منزل باشند.

فقه امامیه: در فقه امامیه با وجود شرایط خاص، اشتغال زن مجاز شمرده شده و با استناد به ادله‌ی متعددی این معنا به اثبات رسیده است. برتری مرد، نافی حق اشتغال زن نیست، با استناد به آیات ۳۴ سوره‌ی «النساء» و سوره‌ی «البقره» هرچند برای مردان درجه و فضیلتی نیست، ثابت می‌شود. منظور از فضل در آیه‌ی ۳۴ سوره‌ی «النساء» و درجه در آیه‌ی ۲۲۸ سوره‌ی «البقره» برتری مردان بر زنان به حسب طبع و ذات آنان است، براساس این آیه، مردان از نظر قدرت تعقل و تفکر بر زنان برتری دارند و بر همین اساس، تکالیف آن‌ها نیز از تکالیف زنان متفاوت است و کارهای سخت و طاقت‌فرسا به عهده‌ی مردان قرار داده شده است. فضل به این معنا، مانع اشتغال زنان نمی‌شود، زیرا اشتغال زنان در اموری که با وضعیت جسمی و روحی آنان تناسب داشته باشد، معنی ندارد

است بتوانند به انواع اشتغالات بپردازند و اگر با مردان مساوی باشند، باید سپردن انواع مناصب و اشتغالات به آن‌ها مجاز باشد.

جواز اکتساب زن در قرآن: در آیه‌ی ۳۲ سوره‌ی «النساء» می‌خوانیم: «... للرجال نصیب مما اکتسبوا و للنساء نصیب مما اکتسبن». طبق این آیه، زن و مرد در جهت اکتساب و استفاده از منافع آن یکسان می‌باشند و بدون دلیل نمی‌توان زن را از اشتغالی که یکی از اسباب منافع است، منع کرد.

برتری مرد فقط در ارث است: برخی معتقدند که «فضیلت» در آیه‌ی ۳۴ سوره‌ی «النساء» هر فضیلتی را شامل نمی‌شود، بلکه منظور برتری مردان در برخورداری از ارث است. مؤید این نظر آن است که در آیات قبل، سخن از ارث و چگونگی تقسیم آن است و آیه‌ی بعد نیز در مورد ارث است. برخی مفسران در شأن نزول این آیه می‌گویند: در جاهلیت زنان ارث نمی‌بردند؛ وقتی اسلام سهم ارث آنان را معین کرد گفتند: کاش سهم ما مثل سهم مردان باشد. سپس آیه‌ی مذکور نازل شد.

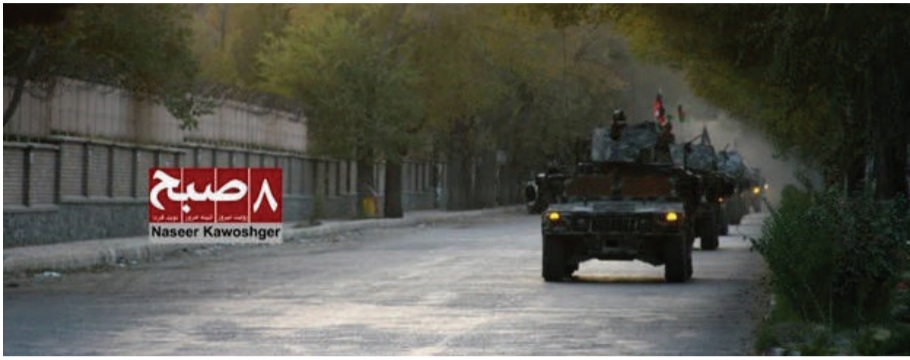
برتری مرد در حق طلاق است: کلمه‌ی درجه در آیه‌ی ۲۲۸ سوره‌ی «البقره» نکره در سیاق اثبات است که بر صرف وجود دلالت دارد. صرف وجود هم‌سنگ با کم‌ترین مرتبه‌ی وجودی است، پس نمی‌توان برتری در تمام موارد را از آیه برداشت کرد (شمس‌الدین، بی‌تا، ج ۲، ص ۷۳).

این آیه در مورد روابط خانواده‌گی و برتری شوهر بر همسر خویش صحبت می‌کند و در آن سخن از مسایل طلاق وعده می‌باشد. بنابراین، مقصود از درجه شامل حق طلاق و دیگر حقوق خاص شوهر می‌باشد و آن‌چه مورد اتفاق بین فقه‌ها است، آن است که درجه متضمن حق طلاق است، اما در مورد حقوق غیر از آن، اختلاف نظر وجود دارد. صلاحیت زن برای اشتغال، با این مطلب که در محیط خانواده شوهر بر او امتیاز و درجه داشته باشد، منافاتی ندارد.

برتری ملاک قوامیت: اگر عموم تعلیل «بما فضل الله بعضهم علی بعض» پذیرفته شود در این صورت، ملاک قوام و سرپرست‌بودن فقط برتری است نه چیز دیگر. پس اگر در جامعه‌ی زنانی از لحاظ علم و تقوا و قدرت تحلیل و عقل و درایت برتر از مردان باشند، لازم

واکنش هراتیان به رویداد خونین دانشگاه کابل:

نفرین بر حمله کنندگان و نگرانی از تکرار

در پی حمله تروریستی در دانشگاه کابل، نگرانی شدیدی، دانشجویان و استادان دانشگاه هرات را فراگرفته و آنان هراس از این دارند که تروریستان حملات مشابه را در هرات انجام دهند. دانشگاهیان

محمدصن نیکخواه

هرات از حکومت خواهان تأمین امنیت مراکز علمی و آموزشی‌اند و تأکید دارند که هراس‌افکنان با هدف قرار دادن این مراکز، ثابت کردند که به «هیچ دین و آیینی» گرایش ندارند و عمل‌کردشان را غیرانسانی عنوان می‌کنند.

دانشجویان «شبکه دانشگاهیان راه ابریشم» حمله تروریستی بر دانشگاه کابل را «عمل وحشیانه و غیرانسانی» می‌خوانند و از دانشجویان سایر کشورها خواهان محکوم کردن این رویداد تروریستی هستند. در متن بیانیه‌ای که از سوی دانشجویان پنج دانشگاه ایران که عضویت این شبکه را دارند آمده است: «این عمل حاصل توحش غیرانسانی است که مرزهای اخلاق و انسانیت را زیر پا گذاشته و در اوج ناتوانی و عجز، دست به چنین رفتار ددمنشانه‌ای می‌زند.»

استادان دانشگاه هرات هم روز درسی سه‌شنبه، سیزدهم عقرب را با نگرانی آغاز کردند. آنان می‌گویند دانشجویان و استادان این مرکز علمی، به شدت تحت تأثیر رویداد دانشگاه کابل قرار دارند و بسیاری از آنان با نگرانی به صنف‌ها حاضر شدند. به باور استادان این دانشگاه، حکومت باید تدابیر شدید پیش‌گیرانه را برای آرامش روحی و روانی دانشجویان در هرات روی دست بگیرد.

امید سبحانی، از دانشجویان دانشگاه هرات، به روزنامه ۸صبح می‌گوید با «دلپره و نگرانی» به صنف حاضر

شد و حمله به دانشجویان دانشگاه کابل، آرامش وی را گرفته است. او با انتقاد از حکومت می‌گوید حملات تروریستی به مراکز علمی، از ضعف‌های استخباراتی نهادهای امنیتی است و باید به هر قیمتی که شده آرامش به دانشگاه‌ها بازگردد.

سوزان رحیمی، یکی دیگر از دانشجویان دانشگاه هرات، می‌گوید: «اصلاً امروز من و صنفی‌هایم هیچ تمرکزی به درس‌ها نداشتیم، احساس می‌کردیم که هر لحظه ممکن است تروریستان به این دانشگاه حمله کنند و ما را نیز از بین ببرند.»

شبکه دانشگاه‌های راه ابریشم که دانشگاه‌های کابل و هرات نیز عضویت آن را دارند، با صدور بیانیه‌ای رویداد دانشگاه کابل را، عملی «غیرانسانی» می‌خواندند و از سایر دانشجویان جهان، خواهان همدردی با خانواده‌های قربانیان دانشگاه کابل هستند.

دکتر مریم بلوری، دبیرکل این شبکه، در گفت‌وگو با روزنامه ۸صبح می‌گوید از طریق دانشجویان عضو شبکه در کابل، رویداد اخیر را پی‌گیری کرده و از وقوع آن به شدت ناراحت شده است. او تأکید می‌کند که دانشجویان افغانستان خط فکری روشنی دارند و

همواره در تلاش کسب دانش‌اند و این امر سبب هراس تروریستان از دانشگاه‌ها شده و آنان به این مراکز حمله کنند.

استادان دانشگاه هرات به این باور اند که این دانشگاه از نگاه امنیتی بسیار آسیب‌پذیر است و نهادهای امنیتی باید گام‌های شدید و پیش‌گیرانه بردارند. فیصل کریمی، استاد دانشگاه هرات، در گفت‌وگو با روزنامه ۸صبح می‌گوید: «امروز استادان و دانشجویان از لحاظ روحی و روانی شرایط خوبی نداشتند و فکشان درگیر بود که شاید تروریستان به این مرکز هم حمله کنند.»

بصیراحمد دانشیار، یکی دیگر از استادان دانشگاه هرات، بر این باور است که تروریستان با هدف قراردادن مراکز عملی و آموزشی ثابت کردند که با «دانش و تحصیل مشکل دارند» و نمی‌خواهند کشور به شکوفایی برسد. او تأکید می‌کند که مردم افغانستان باید آگاه باشند و اجازه ندهند، تروریست‌هایی که مانع یادگیری و تحصیل جوانان این سرزمین می‌شوند، بر سرنوشت‌شان حاکم گردند.

کنش‌گران مدنی در هرات به این باور اند که طالبان عامل اصلی «جنگ و خون‌ریزی» در کشور هستند

انتخابات امریکا؛ آرامش قبل از طوفان

◆ طارق ارسلائی

انتخابات ریاست جمهوری امریکا در سوم نوامبر برگزار می‌شود. انتخابات این دور در ۲۳۲ سال عمر انتخابات ریاست جمهوری امریکا و ۵۸ انتخاباتی که تا حالا برگزار شده است، در نوع خود از بسیار جهات متفاوت است. هیچ زمانی در گذشته، ملت امریکا تا این حد از بابت نتیجه‌ی انتخابات دلپره و تشویش نداشته‌اند. هم‌زمان با انتخابات، افزایش دوباره‌ی مبتلایان به «ویروس کرونا» نیز یک حالت ترس مضاعف را در سراسر آن کشور به‌وجود آورده است، تا آن‌جا که به‌تعبیر یک خبرنگار: «در این شب و روز، حال و احوال امریکا مشابه آرامش قبل از طوفان است.» انتظار می‌رود تا امسال بیش‌ترین تعداد افراد در انتخابات رای بدهند که از آن‌جمله تا فعلاً ۹۱ میلیون تن واجد شرایط به‌شکل «پستی» رأی داده‌اند که این رقم «دو سوم» مجموع رأی‌دهنده‌گان انتخابات قبلی (۲۰۱۶) است و در تاریخ انتخابات امریکا بی‌سابقه است.

امریکا یگانه دموکراسی در جهان است که رییس‌جمهور آن از طریق «انتخابات غیرمستقیم» انتخاب می‌شود. در سیستم انتخاباتی امریکا، افراد واجد شرایط رای‌دهی می‌توانند برای کاندیدای مورد نظر شان از طریق «آرای عمومی» یا (Popular vote) به‌صورت آزاد و سری رای بدهند. ولی مرجع اصلی انتخاب رییس‌جمهور در امریکا، ۵۳۸ فردی‌اند که در زیر چتری به‌نام «مجمع انتخاب‌کننده‌گان» یا (Electoral College) گرد آمده‌اند. به‌عبارت دیگر، همین ۵۳۸ نفر به نماینده‌گی از ۳۲۸ میلیون شهروند امریکا، رییس‌جمهور آن کشور را انتخاب می‌کنند. براساس قانون انتخابات امریکا، نامزد انتخابات ریاست جمهوری باید از مجموع ۵۳۸ سهمیه‌ی «مجمع انتخاب‌کننده‌گان»، حداقل ۲۷۰ سهمیه را تصاحب کند تا برنده‌ی انتخابات شود. سهمیه‌ی «مجمع انتخاب‌کننده‌گان» هر ایالت فرق می‌کند و مربوط است به‌تعداد نماینده‌گان هر ایالت در کانگرس به‌اضافه‌ی دو سهم برای دو سناتور هر ایالت. شرایط انتخاب اعضای «مجمع انتخاب‌کننده‌گان» در هر ایالت نیز متفاوت است. در اکثریت ایالات، این افراد در نشست عمومی اعضای حزبی هر ایالت (دموکرات و جمهوری‌خواه، هر کدام به‌صورت جداگانه) و از میان اعضای حزب در همان ایالت انتخاب می‌شوند. ولی در بعضی ایالات، مانند فلوریدا که در ۲۰ سال اخیر محور جنجال‌های انتخاباتی بوده است، ۲۹ عضو «مجمع انتخاب‌کننده‌گان» از میان اعضای هر یک از احزاب و از طرف «فرمان‌دار» ایالت انتخاب می‌شود. بعد از اتمام شمارش «آرای عمومی»، «مجمع انتخاب‌کننده‌گان» حزبی که کاندیدای آن بیش‌ترین «آرای عمومی» را

خورد. فقدان تجربه‌ی سیاسی، پالیسی‌های اداری غیرمتعارف، گفتارهای سربازاری و حرکات طفلانه‌ی ترمپ، ملت امریکا را متوجه ساخت که چه بلایی را بر سر شان آورده‌اند. در این مدت، اقتصاد در حال رشد و افزایش بازار سهام، دست‌آویزی شد که آقای ترمپ هر بار از آن یاد می‌کرد، تا آن‌که (به گفته‌ی مخالفان ترمپ) ویروسی از غیب رسید و از شدت تب آن، کاخ اقتصادی ترمپ به لرزه افتاد. گفتار ضد و نقیض در رابطه به ویروس کرونا و نحوه‌ی مدیریت آن که منتج به مرگ بسیاری از شهروندان امریکا شد، نفت بر آتش خشم مخالفان آقای ترمپ ریخت. در این جریان دو- سه واقعه‌ی برخورد تشویش‌آمیز پولیس‌های سفیدپوست در برابر متهمان سیاه‌پوست و قتل سیاه‌پوستان به‌دست برتری‌طلبان سفیدپوست رخ داد که موجی از تظاهرات‌ها و ناراضی‌های عمومی را به‌دنبال داشت. سکوت و حتا تایید تلویحی ترمپ از گروه‌های مسلح میلیشیای برتری‌طلبان سفیدپوست، این گروه را گستاخ‌تر و یا جرأت‌تر ساخت، تا آن‌جا که با به‌راه‌انداختن اجتماعات سراپا مسلحانه، قدرت خود را به‌نمایش گذاشتند. قطب‌بندی‌های اجتماعی به‌صورت علنی در امریکا بیش‌تر شد و هر اندازه که انزجار عمومی در برابر ترمپ افزایش یافت، او بیش‌تر به‌سوی حامیان نژادپرست خود لغزید.

جو بایدن از حزب دموکرات، سابقه‌ی ۴۰ سال حضور در سیاست را دارد. او قبلاً معاون باراک اوباما نیز بود. آقای جو بایدن آخرین کاندیدای حزب دموکرات بود که وارد رقابت‌های انتخاباتی این دور شد و در نتیجه‌ی کشمکش داخلی حزب دموکرات میان سوسیالیست‌ها و اصول‌گرایان، بالاخره نامزدی حزب دموکرات را به‌دست آورد. به‌قول برنی سندرز، رقیب سوسیالیست جو بایدن در انتخابات مقدماتی، دست‌خط آقای بایدن در پای تمامی مصوبات و فیصله‌نامه‌های ناکام و بدنام کرده، موجود است. جو بایدن با آن‌که از محبوبیت چندانی برخوردار نیست، ولی توانسته است مخالفان ترمپ را به‌دور خود جمع کند. بایدن برای اکثریت امریکایی‌ها یک «انتخاب خوب» نه، بلکه به‌مثابه‌ی یک «دفع‌خطر» است.

ترمپ از همان آغاز مبارزات انتخاباتی، از «تقلب گسترده» در انتخابات به‌نفع دموکرات‌ها و عدم قبول نتیجه‌ی انتخابات در صورت تقلب حرف می‌زد. او حتا در اولین مناظره‌ی انتخاباتی، زمانی که گرداننده با تأکید سوال کرد که در صورت باخت آیا نتیجه‌ی

انتخابات را می‌پذیرد؟ ترمپ، هر بار از دادن جواب طفره رفت. علاوه بر آن، دستور «آماده‌باش» ترمپ به میلیشیای مسلح نژادپرست، تشویش‌های جدی را در میان مردم امریکا خلق کرده است. براساس همین دستور، یک‌عده حامیان مسلح ترمپ خلاف تمام اصول و قوانین انتخاباتی، جهت نظارت بر جریان انتخابات در بعضی محلات انتخاباتی ظاهر شدند. حامیان آقای ترمپ در بعضی محلاتی با اکثریت دموکرات، حتا صندوق‌های رای را آتش زدند و جمهوری‌خواهان در ایالت تگزاس از محکمه خواسته‌اند تا ۱۲۷۰۰۰ رای (به گمان اغلب اکثراً دموکرات) باطل شود. اخلاق و شخصیت خودخواهانه‌ی ترمپ نیز شک و تردیدهایی را ایجاد کرده است که او نتیجه‌ی انتخابات را به آسانی قبول نخواهد کرد. به‌نظر می‌رسد، آقای ترمپ بیش‌تر توجه خود را بالای «مجمع انتخاب‌کننده‌گان» معطوف داشته و امیدوار است تا باز هم از همین طریق برنده شود. در کنار آن ترمپ تلاش دارد، به هر شکلی نتیجه‌ی انتخابات را جنجالی کند تا بالاخره موضوع به «محکمه‌ی عالی» امریکا ارجاع شود که اکثریت اعضای آن از گمناشته‌گان و طرف‌دارانش است. در جهت مقابل، ۱۲۷ سازمان اجتماعی متفقاً اعلان کرده‌اند که در صورت نپذیرفتن نتیجه‌ی انتخابات توسط دونالد ترمپ، دست به تظاهرات گسترده خواهند زد.

انتخابات کنونی در امریکا ثابت ساخت که بعد از گذشت ۱۵۰ سال از جنگ داخلی، متأسفانه مشکل نژادی تا هنوز در عمق جامعه‌ی امریکا ریشه دارد و بزرگ‌ترین دموکراسی جهان نتوانسته است این مشکل را به‌درستی حل کند. هم‌چنان این انتخابات ثابت ساخت که شخصی چون دونالد ترمپ به‌ساده‌گی می‌تواند عصبیت خوابیده‌ی نژادی جامعه را تحریک کند. آقای ترمپ شاید آخرین تیر در کمند برتری‌طلبان نژادپرست امریکایی باشد، به‌همین جهت برتری‌طلبان سفیدپوست تا پای جان از او حمایت خواهند کرد. نظام سیاسی قوی در امریکا احتمالاً جلو هر نوع هرج و مرج و آشوب را خواهد گرفت، اما برای بیش از چهار صد هزار میلیشیای تا دندان مسلح برتری‌طلبان سفیدپوست روبرویی در یک جنگ داخلی به‌مراتب بهتر است تا از دست‌دادن قدرت به اقلیت‌های نژادی. انتخابات امسال امریکا تنها انتخاب یک فرد نیست، بلکه این انتخابات تمام ارزش‌های امریکا را بر سر دو راهی انتخاب قرار داده است. دیده شود که ملت امریکا کدام جهت را انتخاب می‌کنند.

هما همتا

در کمپهای بی‌جاشدگان مردمان فاریاب و جوزجان در مزارشريف، به برخی خانه کرایه می‌دهند و اقامت رایگان نیست. یکی از آن‌ها زنی است که می‌گوید، ماهانه دو هزار افغانی برای کرایه خانه باید بپردازد، تنگ‌دستی سبب شده پرداخت ۱۰ ماه کرایه خانه‌اش به تعویق بیفتد. به گفته او، نان خوردن هم پیدا نمی‌شود، کرایه از کجا شود؟

این بخشی از روایت حسینه است؛ مادر خانواده‌ای که از جوزجان به کمپ‌های آوارگان داخلی در مزارشريف منتقل شده‌اند. کوچ اجباری‌ای که در واقع حجم اندوهی است جابه‌جا شده از ولسوالی فیض‌آباد جوزجان به مزارشريف. در ساحه‌ای که آن‌ها زندگی می‌کنند، کم‌ترین نشانه‌های آبادانی دیده می‌شود. مردم به مراکز صحتی و آموزشی دسترسی ندارند و زندگی زیر سایه جنگ و آوارگی روزهای سختش را سپری می‌کند. در یک سال گذشته تاکنون بیش از ۴۰۰ نفر از ولایت جوزجان به دلیل امنیت نسبی در مزارشريف به این شهرآمده‌اند. بخشی از این بی‌جاشدگان در منطقه «پروژه آزادی» مزارشريف زندگی می‌کنند.

جوزجان از ولایت‌های واقع در شمال شرق کشور به مرکزیت شبرغان است. این ولایت با کشور ترکمنستان هم‌مرز است و جمعیت عمده آن را مردم اوزبیک و ترکمن تشکیل می‌دهد. فیض‌آباد یکی از ولسوالی‌های جوزجان است که همین اکنون در جمع بی‌جاشدگان

اندوه جابه‌جا شده از جوزجان به بلخ

روایتی از وضعیت قربانیان جنگ در کمپ‌های بی‌جاشدگان

و می‌گوید که حساب عمر از کفم رفته اما هر زمانی که به دندان‌های ریخته‌ام نگاه می‌کنم، می‌دانم که سال‌های زیادی گذشته است. به نواسه‌های اشاره می‌کند و می‌گوید که سه ماه می‌شود پدر این کودکان به ترکیه رفته است و آن‌جا هم همچنان بی‌کار است. عروسش کنار پنجره نشسته است و کودکان در اطراف او. هر زمانی که حرف پدرشان به میان می‌آید کودکان به مادر نگاه می‌کنند و می‌پرسند که پدر چه وقت به خانه می‌آید؟ او می‌گوید: «سه ماه می‌شود که همسرم به ترکیه رفته و فقط چند بار محدود توانستیم همراهش گپ بزنیم. با هر صدای درب، کودکان فکر می‌کنند که پدرشان برگشته است.» اشک‌هایش را با گوشه چادرش پاک می‌کند. می‌گوید بخاطر جنگ، آوارگی و شرایط سخت اقتصادی همسرش مجبور شد او را در روزهای سخت بارداری سومین فرزندشان تنها بگذارد و به دنبال لقمه نانی خانه‌اش را ترک کند.

در میان صحبت‌ها حسینه، مادر خانواده از داخل جیب لباسش کمی پول خورد بیرون می‌آورد. می‌گوید به تنها امانت‌های پسر چه بدهم تا بخورند؟ به درودیوار خانه اشاره می‌کند و ادامه می‌دهد: «ماهانه دوهزار افغانی به خانه‌ای کرایه می‌دهم که حتا آبی برای نوشیدن ندارد. خدا شاهد است که در جریان همین ۱۰ ماه حتا یک

نشسته‌ام و آن‌ها روایت می‌کنند از روزهای تحمیلی ترک خانه و کاشانه. در نزدیکی خانه‌های بی‌جاشدگان ولایت جوزجان مزارع پنبه است. زنان و کودکان روزانه به این مزارع می‌روند و پنبه می‌چینند. برای هر فرد روزانه ۴۰ تا ۵۰ افغانی دست‌مزد داده می‌شود. زنان در کنار مردان خانواده تلاش می‌کنند تا مخارج زندگی خود را با همین درآمد اندک تامین کنند.

گل خان که نماینده بی‌جاشدگان جوزجان است، ما را به سمت خانه‌ها راهنمایی می‌کند. مردان پیر و عصابه دست مقابل درب ورودی حویلی زیر تابش مستقیم آفتاب نشسته‌اند. اکثر خانه‌هایی که آن‌ها زندگی می‌کنند، درب و پنجره ندارد و بسیار سرد است و برای همین مردان مسن از سردی خانه، به آفتاب حویلی پناه آورده‌اند. به یکی از پیرمردهایی که مقابل درب حویلی نشسته، نزدیک می‌شوم. او با خوش‌رویی ما را به خانه‌اش دعوت می‌کند. اتاق سردی که پیرمرد با همسر و عروس‌اش زندگی می‌کند. عروس او سه فرزند دارد. آن‌ها ۱۰ ماه پیش زمانی که طالبان حملات‌شان را به ولسوالی فیض‌آباد شدت دادند از آن‌جا به مزارشريف کوچ کردند.

مادر خانواده حسینه نام دارد و وقتی می‌پرسم چند سال عمر کرده‌اید؟ دندان‌های ریخته‌اش را به ما نشان می‌دهد

افغانی نتوانسته‌ایم به صاحب حویلی پرداخت کنیم». عروس خانواده به اتاق دیگر می‌رود و با عکسی به دستش می‌آید. مرد جوانی در چهار باغ روضه مزار با یک کودک در کنارش ایستاده، دست کودک را گرفته و هر دو به کمره نگاه می‌کنند. عکسی است از سال‌های پیش‌تر. می‌گوید: «وقتی از فیض‌آباد بخاطر ناامنی کوچ اجباری کردیم، بدترین روزهای زندگی ما شروع شد و خلاصه باید گفت که روزگار سرناسازگار با ما دارد.» وضعیت اقتصادی آن‌ها ملال‌آور و این آوارگی هر روز برگ جدیدی از سختی‌ها را با وجود سه کودک برای آن‌ها رقم می‌زند. عروس این خانواده ما را تا دروازه همراهی می‌کند و می‌گوید: «سه ماه قبل همسرم را همین‌گونه بدرقه کردم و به کیلومترها دورتر از خودم فرستادم. آرزو دارم صلح شود، برگردیم به فیض‌آباد و دوران مهاجرت همسرم به سرآید. دوباره دور هم جمع شویم و این روزهای پر از دشواری و دوری به پایان برسد.»

گفت‌وگوهای صلح در دوحه در حالی جریان دارد که گروهی از تروریستان روز قبل به دانشگاه کابل حمله کرده و فاجعه انسانی را خلق کردند. تشدید جنگ‌ها در نقاط مختلف افغانستان باعث افزایش و گسترش بی‌رویه کوچ اجباری می‌شود که در حقیقت باید گفت با این روند مردم قربانیان اصلی این جنگ بی‌رحم هستند.

از قاچاق انسان تا سوء استفاده‌های جنسی

رحمت‌الله آرزین‌پور، استاد دانشگاه پنجشیر

قاچاق انسان بیش‌تر به هدف برده‌گی، بیگاری و سوء استفاده‌ی جنسی از طرف قاچاقیان، گروه‌های تبهکار و باند‌های مافیایی صورت می‌گیرد. این پدیده‌ی شوم پس از قاچاق جنگ‌افزار و مواد مخدر، سومین تجارت غیرقانونی در جهان به شمار می‌رود که از سوی سازمان ملل و اکثر کشورهای جهان به عنوان جنایت وحشتناک، بی‌عدالتی آشکار، نقض حقوق انسانی و جرم سازمان‌یافته محسوب می‌شود. قاچاق انسان موضوع بحث‌های حقوقی، اقتصادی و سیاسی است که می‌تواند به‌صورت مستقل و به‌گونه‌ی علمی مورد پژوهش قرار گیرد. در یادداشت حاضر، نه به ماهیت حقوقی این معضل پرداخته می‌شود و نه هم ابعاد سیاسی مسئله مورد بحث قرار می‌گیرد. نبشته‌ی هذا به روایت‌های تلخ سوء استفاده‌ی جنسی قاچاق‌چیان از قاچاق‌شده‌گان و نیز تا حدودی به ابعاد اقتصادی مسئله‌ی قاچاق انسان می‌پردازد و هدف آن آگاهی‌دهی از عمل‌کرد ناپسند و غیرانسانی قاچاق‌چیان، ترفندهای سوء استفاده‌ی جنسی از قاچاق‌شده‌گان و پیامدهای ناگوار مهاجرت‌های غیرقانونی است. این یادداشت براساس روایت‌های شفاهی، ویدیوهای منتشرشده و گزارش‌های خبری تهیه شده و بر بنیاد روش توصیفی - تحلیلی (Descriptive-analytic) نوشته شده است.

درآمد

قاچاق انسان یکی از جرایم سازمان‌یافته‌ی فرا ملی است که دست‌های پیدا و پنهان بسیاری در عقب آن قرار دارد. این پدیده یکی از منابع مهم نامشروع اقتصادی به‌شمار می‌رود؛ اقتصادی که بر پایه‌ی ارتکاب اعمال جرمی استوار است و بازار آن در کشورهای درگیر جنگ و توسعه‌نیافته‌ی بیش از هر جای دیگر دنیا پر رونق است. بسیاری از شبکه‌های قاچاق انسان در کشورهای مانند افغانستان، سوریه، عراق، فلسطین و کشورهای آفریقایی که معمولاً از پدیده‌ی جنگ، ناامنی، فقر، تبعیض، فقدان فرصت‌های شغلی، استبداد و... رنج می‌برند، فعالیت چشم‌گیری دارند. عوامل متذکره به اضافه‌ی تبلیغات سرسام‌آور دلان قاچاق انسان، تمایل به زنده‌گی مرفه در کشورهای جهان اول و فعالیت‌های غیرقانونی گروه‌های تبهکار و مافیایی بین‌المللی از عوامل مهم قاچاق انسان به

حساب می‌رود. معمولاً قاچاق‌چیان انسان مسیرهای قاچاق را به مراتب سهل‌تر و کوتاه‌تر از آن‌چه که واقعاً هست، نشان می‌دهند و روایت‌های موفقیت‌آمیزی از کار خویش به‌دست می‌دهند. انسان فلاکت‌زده‌ی جهان سومی که کشورهای اروپایی و امریکا را همان بهشت موعود خویش می‌پندارد، تردیدی در صدق گفته‌های قاچاق‌چیان به‌دل راه نمی‌دهد. از این‌رو حتا نوجوانان پسر و زنان نیز که قشر آسیب‌پذیر جامعه‌اند، به این‌که خویش‌شان را به دست قاچاق‌چیان انسان بسپارند، تردیدی نمی‌کنند. پس از آن، وقتی با قاچاق‌چیان انسان راه می‌افتند، واقعیت‌ها را بسی دشوار و طاقت‌فرسای آن‌چه گفته شده است، در می‌یابند؛ این در حالی است که راهی برای بازگشت وجود ندارد و از طرفی هم، ادامه‌ی راه پر هزینه و دشوار تمام می‌شود.

اهداف قاچاق‌چیان از قاچاق زنان، دختران و کودکان

۱. کار اجباری در منزل، رستوران‌ها و کارخانه‌ها.
۲. ازدواج‌های اجباری.
۳. روسپی‌گری و کار در قمارخانه‌ها.
۴. فرزند خوانده‌گی غیرقانونی و استعمار مدرن.
۵. قاچاق مواد مخدر و سرکوب‌گری در باندهای مافیایی.
۶. جیب‌بری و گدایی.
۷. فروش اندام‌های بدن قربانی.

مسیر دشوار قاچاق

معمولاً قاچاق انسان در کشور ما افغانستان از مسیر ایران، ترکیه و یونان می‌گذرد؛ مسیری که در آن افزون بر خطرات فراوان جانی و مالی، کرامت و حیثیت اشخاص و افراد نیز در معرض تهدید جدی قرار می‌گیرد. روایت‌های تلخ موجود در این زمینه مو بر تن آدمی راست می‌کند و عمق وجدان آدمی را به لرزه در می‌آورد. معمولاً زنان و نوجوانان در این جرم قربانی اصلی‌اند و قاچاق‌چیان به انواع گوناگونی از آنان استفاده می‌کنند. روایت‌هایی وجود دارد که براساس آن، قاچاق‌چیان در مسیر راه میان زنان و مردان خانواده با ترفندهای گوناگون جدایی می‌اندازند

و سعی می‌کنند تا مردان را از زنان جدا و در محل دورتر نگه دارند. به‌طور مثال، گاهی واقع شده است که قاچاق‌چی کوله‌پشتی را که در دست مرد یا زن است، دور می‌اندازد و وقتی مرد به گرفتن آن می‌شتابد، قاچاق‌چی زن یا دختر او را با خود می‌برد. هم‌چنان گاهی مردها را پیش‌تر از زنان حرکت می‌دهند و به آن‌ها اطمینان داده می‌شود که زنان و دختران در امنیت هستند. افزون بر این، زمانی هم شده است که زنان را در موتور یا هم در خانه‌ی جدا از مردان جابه‌جا ساخته‌اند. به این بهانه‌ها، مردان را از زنان دور می‌سازند و آن‌وقت، فرصت استفاده‌ی جنسی از زنان و دختران فراهم می‌شود. این وضعیت شامل پسران نوجوان نیز می‌شود. گاهی واقع شده است که پسران نوجوان را به حکم این‌که خردسال هستند، از دیگران جدا می‌سازند و سپس مورد تجاوز جنسی قرار می‌دهند. قربانی هم به دلایل مختلف فرهنگی و عرفی نمی‌تواند، مسأله را فاش سازد و اگر چنان‌که موضوع فاش نیز شود، نهادی نیست که به آن رسیده‌گی کند. این کار تنها اختصاص به قاچاق‌چیان مسیر افغانستان تا ایران ندارد، بلکه برخی قاچاق‌چیان حتا زمانی که خانواده‌ها به ترکیه نیز می‌رسند، دست از سر آن‌ها بر نمی‌دارند. بسیار اتفاق افتاده است که مثلاً قاچاق‌چیان اعضای خانواده‌ی دختری را از آب‌های یونان عبور داده‌اند و دختران را در نزد خویش نگه داشته‌اند. دختران، هم به سبب ورود غیرقانونی و هم به‌دلیل ناشناسی با زبان و قوانین آن کشور، تن به هر خواست نامشروع قاچاق‌چیان می‌دهند. گاهی نیز چنین دخترانی را به روسپی‌خانه‌ها می‌فرستند و عواید ناشی از آن به جیب گروه‌های تبهکار، باندهای مافیا و قاچاق‌چیان انسان سرازیر می‌شود. عده‌ای از زنان و نوجوانان نه فقط از سوی قاچاق‌چیان انسان، بلکه گاهی هم در مسیر راه از جانب بعضی از هم‌راهان‌شان نیز مورد سوء استفاده‌ی جنسی قرار می‌گیرند. شماری از زنان به ازدواج‌های اجباری با قاچاق‌چیان و یا هم اعضای گروه‌های تبهکار و باندهای مافیایی با این ترفند که برای‌شان شناس‌نامه‌ی کشور مقصود گرفته خواهد شد، سوق داده می‌شوند. معمولاً قاچاق انسان در برابر پول انجام می‌شود و این پول از جانب قاچاق‌چی بر ذمه‌ی قاچاق‌شده‌ها به شکل قرض باقی می‌ماند. وقتی شخص به ترکیه یا یونان می‌رسد، باید پول قاچاق‌چی را بپردازد و از آن‌جایی که اسناد قانونی در دست ندارد، نمی‌تواند آزادانه و بی‌هراس

به کار بپردازد. این‌جا است که گاهی قاچاق‌چیان در اثر تعامل قبلی با صاحبان فابریکه‌هایی که به نیروی کار ارزان‌تر نیاز دارند، زمینه‌ی کار برای شخص قاچاق‌شده را فراهم می‌سازند و به نحو بی‌رحمانه‌ای آن‌ها را مورد استعمار قرار می‌دهند. به‌طور مثال، حدود پانزده ساعت در شبانه‌روز از آن‌ها با کم‌ترین مزد استحصال وظیفه می‌کنند و آنان را در خانه‌هایی که مربوط فابریکه است، به شکل زندانی نگه می‌دارند و حاصل کار شان به حساب قرض قاچاق‌چیان معامله می‌شود. برخی از روسپی‌گاه‌ها نیز در کشورهای جهان اول نیاز به نیروی کار دارند و لذا از قاچاق‌چیان انسان می‌خواهند تا دختران و زنانی را که به شکل قاچاق انتقال داده‌اند، به آن‌ها به شکل سیاه به فروش برسانند. ضمناً پسران نوجوان نیز برای استفاده‌ی جنسی در روسپی‌گاه‌های اروپا خرید سیاه دارند. در این تعامل، روسپی‌خانه‌ها به‌عنوان مشتری و قاچاق‌چیان انسان به‌عنوان فروشنده‌های برده‌ی جنسی، عمل می‌کنند. انسان فلاکت‌زده‌ی افغانستانی وقتی به یونان نیز می‌رسد، مصیبت‌ها خاتمه نمی‌یابد. در آن‌جا گروه‌های باج‌گیر، زورگو و بی‌رحمی وجود دارند که به هیچ ارزشی پای‌بند نیستند و از هیچ جنایتی در حق حتا هم‌وطنان خویش دریغ نمی‌کنند. گروه‌های مختلف مافیایی در یونان که به روایتی اکثراً افغانستانی‌ها هستند، به جان، مال و عزت مهاجرین بی‌بضاعت و بی‌سرپناه دست‌درازی می‌کنند و عده‌ای از زنان و دختران معصوم را به زور و ز و صدها ترفند دیگر، به تن فروشی وادار می‌کنند. خبرهایی نیز وجود دارد که نوجوانان و حتا عده‌ای از زنان، توسط افراد و گروه‌های خاصی به مواد مخدر آغشته می‌شوند و سپس آنان را مورد سوء استفاده‌ی جنسی قرار می‌دهند که روایت‌های دردناکی در این زمینه، از طریق سایت‌های خبری و شبکه‌های اجتماعی نیز همه‌گانی شده است. بنابراین، قاچاق انسان پیامدهای ناگوار و جبران‌ناپذیری را از نظر روحی، روانی، فیزیکی، حیثیتی، اقتصادی و اجتماعی برای قاچاق‌شده‌گان به بار می‌آورد. نهادهای مسوول در دولت افغانستان که متصدی مبارزه با قاچاق انسان است و نیز نهادهای مدنی و بین‌المللی باید به شهروندان این کشور در زمینه‌ی چگونه‌گی قاچاق انسان، مسیر و پیامدهای آن معلومات دقیق و همه‌جانبه ارایه کند و به آنان تفهیم نماید که اعضای خانواده‌های خویش را در اختیار باندهای تبهکار و قاچاق‌چیان انسان قرار ندهند. افزون بر این، آگاهی‌دهی در مورد گروه‌های قاچاق‌چی، تبهکار و مافیایی می‌تواند زمینه‌ی مبارزه با قاچاق انسان و امحای این پدیده‌ی ضد کرامت بشری را آسان‌تر سازد.

دیر بخش ویدیو: محمدنصیر کاوشگر
خبرنگاران: عبدالاحمد حسینی، محمدحسین نیک‌خواه، خلیل رسولی، هما همتا، الیاس طاهری، زهرا عطایی، احمدشاه شاداب، حفیظ علی خیل، توفان عمری، شعب حکیمی، پرویز کامروز
ویراستار: علی نظری، س. نوین
صفحه آرایی: رضا مرادی
پدیرش اعلان: ۰۷۰۰۱۷۵۵۱۰ - ۰۷۸۷۸۷۸۷۹۹ Shaparsepehr@gmail.com
نشانی پستی: صندوق پستی ۰۲۵-۰۳۸، پسته‌خانه مرکزی، کابل، افغانستان
نشانی دفتر کابل: تایمنی، کابل، افغانستان
۸صبح نوشته‌ها را ویرایش می‌کند. سرمقاله بازتاب‌دهنده‌ی دیدگاه ۸صبح است. سایر دیدگاه‌های مطرح‌شده در مقاله‌ها، به نویسندگان آن برمی‌گردد.

خبرنگاران: سنجر سهیل sanjarsohail@yahoo.com
مجیب مهرداد mujib_mehrdad@yahoo.com
خلیل اسیر 8am.daily@gmail.com
حسیب بهش
علی شاه حقمیل
دیر بخش خبر: دیر رسانه‌های اجتماعی: نورعلی فرحت

صاحب امتیاز: مدیر مسوول: سردبیر: دیر گزارش‌ها: دیر بخش خبر: دیر رسانه‌های اجتماعی: نورعلی فرحت

Publisher: Sanjar Sohail, sanjarsohail@yahoo.com
Editor-in-Chief: Mujib Mehrdad mujib_mehrdad@yahoo.com
Facebook.com/8am.af
Youtube.com/HashteSubhdaily
Twitter.com/@Hashtesubhdaily
instagram.com/8am.af_official
www.8am.af

برای تحقق رویاهای تان به پول نقد نیاز دارید !!!!!!!

از قرصه معاشات عزیز با تک با شرایط و ضوابط جذاب و سهل بهره مند شوید

- قرصه با پول افغانی و دلار امریکایی
- قرصه کوتاه مدت برای 12 ماه
- استناد سازی سهل
- برای کارمند دولتی/ادارت ملی و بین المللی/اسازمان های غیر دولتی

برای معلومات بیشتر، لطفاً به نزدیکترین نمایندگی با هم دفتر مرکزی به بخش فروض مراجعه کنید و باهم با شماره 1515 تماس بگیرید

www.azizibank.af 1515

سیب مرغوب دایکندی؛

دختر شاه یا شکر سیب؟

گونه‌های سیب در این ولایت، کیفیت ویژه و مرغوبیت خوبی دارد.

ایجاد سردخانه‌های سیب

بر بنیاد معلومات ریاست زراعت ولایت دایکندی، امسال ۲۱ سردخانه‌ی سیب در قالب پروژه‌ی مدیریت محصولات زراعتی در این ولایت ساخته می‌شود تا از فاسدشدن این محصول جلوگیری شود. رییس زراعت دایکندی، سردخانه‌های سیب و سایر میوه‌های تازه را از نیازمندی‌های اساسی باغداران آن ولایت عنوان می‌کند و می‌گوید که پیش از این میوه‌های تازه و سبزیجات دهقانان فاسد می‌شد و یا به قیمت بسیار پایین به بازار عرضه می‌شد. در حال حاضر نیز براساس معلومات باغداران، در بازار شهر نیلی هر کیلو سیب ۱۵ افغانی فروخته می‌شود، در حالی که اواخر زمستان و یا اوایل بهار، قیمت هر کیلو سیب به ۱۰۰ افغانی یا بیشتر از آن هم می‌رسد.

مسوولان ریاست زراعت دایکندی می‌گویند هر سردخانه، ظرفیت نگهداری ۲۵ متریک تن سیب را دارد که به باغداران کمک می‌کند تا حاصلاتشان را در وقت مناسب به بازار عرضه و عاید خوبی به دست آورند. باغداران و دهقانان ولایت دایکندی از وزارت زراعت می‌خواهند که در سال‌های آینده در قسمت اعمار سردخانه‌های سیب و سایر میوه‌ها بیشتر توجه کند تا باغداران بتوانند محصولات زراعتی خود را بهتر نگهداری و از فاسدشدن آن جلوگیری کنند. طبق اعلام ریاست زراعت، امسال حاصلات مجموعی سیب در دایکندی به ۳۵ هزار متریک تن می‌رسد. ولسوالی‌های سنگ‌تخت و بندر، خدیر و اشترلی از عمده‌ترین تولیدکننده‌گان سیب در این ولایت است.

به باغداران معلومات بدهد. وی تأکید می‌کند که نام اصلی این محصول، «شکرسیب» است و کسانی که سابقه‌ی باغ‌داری دارند، از این موضوع آگاه‌اند. به باور او، «شکرسیب» از سابق در افغانستان بوده و به هیچ‌وجه ربطی به «دختر شاه» ایران ندارد.

نمایشگاه سیب «دختر شاه» در دایکندی

هم‌زمان با شهرت‌یافتن سیب معروف به «دختر شاه»، باغداران دایکندی با هم‌کاری ریاست زراعت، برای دومین بار است که نمایشگاه آن‌را برگزار می‌کنند. شماری از باغداران و اداره‌ی زراعت دایکندی، هفته‌ی گذشته دومین نمایشگاه این گونه‌ی سیب را در شهر نیلی برگزار کردند که در کنار سیب دختر شاه، سایر حاصلات زراعتی نیز به نمایش گذاشته شده بود. هدف از نمایشگاه سیب دختر شاه، معرفی و بازاریابی برای این محصول گفته شده است.

در ولایت دایکندی، تنها باغداران نیلی و ولسوالی شهرستان درختان این گونه‌ی سیب را پرورش داده و سالانه حاصلات خوبی برداشت می‌کنند. مقام‌های محلی دایکندی می‌گویند که سیب «دختر شاه» مرغوب‌ترین و باکیفیت‌ترین سیب در سطح این ولایت به حساب می‌آید و در سال‌های اخیر، شهرت کشوری و حتا منطقه‌ای نیز کسب کرده است. سیدعبدالواحد فیروزی، رییس اداره زراعت و مال‌داری دایکندی به روزنامه‌ی صبح می‌گوید که سیب «دختر شاه» در میان تمامی

به یک کیلوگرام هم می‌رسد. اگر درست رسیده‌گی شود، هر دانه‌ی آن به قدری کلان می‌شود که دشوار است آن را از تربوز کوچک به راحتی تفکیک کرد.

اما محمدعلی کربلایی، یکی از باغداران نیلی- مرکز ولایت دایکندی در این باره به روزنامه‌ی صبح گفت که نام اصلی این سیب، «شکرسیب» است نه «دختر شاه». براساس اطلاعات این باغدار، درخت شکرسیب بیش از صد سال پیش در مناطق مختلف کشور وجود داشته است، اما شماری از افراد بدون معلومات در سال‌های اخیر، آن‌را سیب «دختر شاه» نام نهاده‌اند. به گفته‌ی او، درختان شکرسیب نزدیک به دو قرن پیش در بخش‌هایی از ولایت‌های تخار، جلال‌آباد، بدخشان، قندز، بغلان و شمالی وجود داشته است. او نسبت‌دادن این سیب را به «دختر شاه»، نادرست می‌داند و با ابراز ناراحتی می‌گوید نباید با این گونه نام‌گذاری‌ها اصالت «شکرسیب» که خاستگاه آن افغانستان است، زیر سوال برود.

به نقل از محمدعلی کربلایی، کسانی که در بخش زراعت و باغ‌داری آگاهی ندارند، فکر می‌کنند نسل این سیب از «باغ شمس» در قزوین ایران که اکنون به نام باغ دختر شاه یاد می‌شود، به افغانستان آورده شده است، در حالی که چنین نیست. این باغدار، با انتقاد از وزارت زراعت می‌گوید که این اداره مسوول است تا در قسمت کاشت درختان سیب، رسیده‌گی و نحوه‌ی آبیاری و همین‌طور پیشینه و نوعیت آن،

از آن‌جایی که دایکندی یکی از قطب‌های مهم تولید سیب مرغوب است، باغداران این ولایت به هم‌کاری ریاست زراعت هر ساله نمایشگاهی را برای ارایه‌ی محصولات خود با عنوان «سیب دختر شاه» راه‌اندازی می‌کنند. هرچند برخی

الیاس طاهری

آن‌را «شکر سیب» می‌نامند، اما سیب «دختر شاه»، یکی از گونه‌های سیب در دایکندی است که رنگ زرد روشن دارد و در زیبایی و بزرگی نیز از شهرت ویژه‌ی برخوردار است. باغداران و مسوولان ریاست زراعت دایکندی می‌گویند که افزون بر زیبایی منحصر به فرد، این سیب در طعم و بزرگی نیز جایگاه خاص خود را دارد. وزن این سیب در صورتی که به آن به گونه درست رسیده‌گی شود، به حدود یک کیلوگرام می‌رسد.

این‌که چرا به این سیب، «دختر شاه» می‌گویند و همین‌طور در مورد چگونگی حاصلات و بازار آن، با دو تن از باغداران و پرورش‌دهنده‌گان این سیب در دایکندی، صحبت کرده‌ایم. عبدالزور، یکی از باغداران ولسوالی شهرستان دایکندی می‌گوید، سال‌ها پیش پسر مأمور سلطان‌علی، یکی از چهره‌های شناخته‌شده‌ی نیلی که در باغ «دختر شاه» در ایران کار می‌کرد، در زمان برگشت به کشور، یک اصله نهال سیب را از این باغ با خود آورده و پس از غرس آن، این سیب در دایکندی رایج و به همین نام یاد شده است. به گفته‌ی عبدالزور، در صورتی که دهقانان به درختان رسیده‌گی درست کنند، سیب به اندازه‌ی بزرگ می‌شود که وزن هر کدام آن

وزارت عدلیه؛

کارکردها و مسوولیت‌ها

امان ریاضت

وزارت عدلیه یکی از نهادهای حکومت است که فعالیت‌های آن با هر سه قوه‌ی کشور مشترک است. این وزارت همانند سایر نهادهای دیگر در حکومت، تلاش‌های بسیاری را در ایجاد اصلاحات، بهبود خدمات، شفافیت و حساب‌دهی انجام داده است. این تلاش‌ها اما گاهی با انتقادهای جدی روبه‌رو بوده است.

وزارت عدلیه اکنون این فرصت را یافته است تا کاستی‌ها را بیشتر در یابد و اصلاحات را تقویت بخشد. این کاستی‌ها چیست؟ و برنامه‌ها و اقدام‌ها چه بوده است؟

کاستی‌های وزارت عدلیه چیست؟

وزارت عدلیه همانند سایر نهادها ساختار سازمانی طویل و مسوولیت‌های گسترده دارد. ساختار سازمانی طویل و مسوولیت‌های گسترده، سبب شده است تا اجرات این نهاد در بخش‌های مختلف گاهی با کاستی‌هایی روبه‌رو شود. این یک حقیقت انکارناپذیر در تمامی نهادهای است. وزارت عدلیه به سبب پیچیده‌گی اجرات و روندهای کهنه‌ی اداری، نیازمند اصلاحات و نوآوری است. آن‌چنان که فضل‌احمد معنوی، سرپرست و نامزد وزیر وزارت عدلیه تأکید کرده است که این وزارت نیاز به نوآوری عمیق و دیجیتالی‌سازی روندهای اداری، مبارزه با فساد، حمایت از کارمندان و ایستاده‌گی در برابر زورگویان دارد.

وزارت عدلیه نمی‌تواند ادعا کند که در عرصه‌های چون بررسی احزاب سیاسی، نهادهای اجتماعی و رهنمای معاملات، رسیده‌گی به موقع به دعوای حقوقی شهروندان، جلوگیری از غصب جایدادهای عامه و تطبیق احکام محاکم، توظیف وکیل مدافع رایگان برای اشخاص بی‌بضاعت در سراسر کشور، آگاهی‌دهی حقوقی و قانون‌گذاری کارا خوب عمل کرده است. این وزارت به مشکلات در عرصه‌های مختلف اعتراف می‌کند و در تلاش بهبود آن است.

سرپرست وزارت عدلیه در روز معرفی خویش به تعدد اسناد تقنینی اشاره نموده و تأکید کرده است که افغانستان نباید به جنگلی از قوانین تبدیل شود. او گفته است که باید قوانین کارا و موثر باشد تا به‌زودی تعدیل یا تجدیدپذیر نشود.

کاستی‌های وزارت عدلیه دو عامل دارد؛ یکی عامل بشری و دیگر عامل نهادی. عامل بشری آن در نبود افراد تخصصی با ظرفیت‌ها و مهارت‌های جدید خلاصه می‌شود و عامل نهادی آن در نبود فرصت‌های لازم نهادی و هماهنگی ادارات شامل در عرضه‌ی خدمات است. عدم تطبیق برخی از احکام محاکم، چند عامل اساسی دارد که کلیات آن در ادامه بیان می‌شود. کم‌کاری پولیس در تطبیق به‌موقع

را به‌منظور بررسی تفاهم‌نامه‌های موسسات با این وزارت و چگونگی تطبیق آن مشخص کرده است.

وزارت عدلیه مبارزه با قاچاق انسان و قاچاق مهاجران را با توجه به جایگاه ضعیف افغانستان در گزارش سالانه‌ی وزارت خارجه امریکا مهم خوانده و به سکرتریت کمیسیون عالی قاچاق انسان و قاچاق مهاجران دستور داده است تا نشست‌های نوبتی این کمیسیون را هر چه زودتر برگزار کند. این وزارت ریاست و سکرتریت کمیسیون مربوطه را به دوش دارد.

سرپرست وزارت عدلیه هم‌چنان به رعایت نظم وزارت از جمله حضور همه‌ی رییسان و کارکنان وزارت در وقت تعیین‌شده در اداره، تنظیم وضعیت ظاهری، تجهیز و یک‌سان‌سازی دفتر رییسان و کارمندان و حضور همه‌ی کارمندان برای صرف طعام در طعام‌خانه، تأکید کرده است. در کنار این، پرداخت حقوق امتیازی شماری از کارمندان مسلکی و عادلانه‌سازی حقوق آن‌ها از موارد دیگری است که به آن تأکید صورت گرفته است. آقای معنوی هم‌چنان با تمامی ریاست‌های مرکزی و برخی از ریاست‌های ولایتی نشست‌های اختصاصی را برگزار نموده و در باره‌ی مشکلات کاری اداره‌های شان و چگونگی رفع آن بحث و گفت‌وگو کرده است.

اقدام‌های عملی چه بوده است؟

شماری از تصامیم تازه، عملی شده و شماری دیگر در حال عملی‌شدن است. طرح تحول آگاهی‌دهی حقوقی تهیه شده است و در این خصوص شاهد یک تحول اساسی خواهیم بود. آگاهی‌دهی حقوقی باید گسترش یابد، تا قانون حاکمیت پیدا کند و عدالت تأمین شود. طرح‌های دیگر در خصوص اصلاح بخش‌های حقوق و قضایای دولت نیز تهیه شده است.

وزارت عدلیه برگزاری نشست‌های نوبتی کمیسیون‌های عالی مربوطه‌اش را جدی گرفته و کمیسیون عالی مساعدت‌های حقوقی را برگزار کرده است. گسترش مساعدت‌های حقوقی برای این وزارت مهم است. قرار است، صندوق مساعدت‌های حقوقی به‌منظور چگونگی حمایت دولت و موسسات بین‌المللی از فعالیت‌های مساعدت‌های حقوقی رایگان در کشور، ایجاد شود.

رهبری وزارت عدلیه تا حالا با شماری از نهادهای بین‌المللی

به‌منظور دریافت کمک‌های آن‌ها در راستای ایجاد اصلاحات در این وزارت گفت‌وگو کرده است. این گفت‌وگوها تا حالا با آقای مک کری، معاون سفارت ایالات متحده امریکا در کابل، رییس سازمان بین‌المللی انکشاف حقوق (IDLO)، رییس اداره‌ی مبارزه با مواد مخدر و تنفیذ قانون وزارت خارجه ایالات متحده امریکا (INL)، رییس بخش حاکمیت قانون یوناما در کابل، رییس بخش حاکمیت قانون اداره‌ی هم‌کاری‌های آلمان برای افغانستان و رییس اداره‌ی انکشاف بین‌المللی ایالات متحده امریکا (USAID) صورت گرفته است.

رهبری وزارت عدلیه در گفت‌وگو با مک کری، معاون سفارت امریکا در کابل و رییسان نهادهای بین‌المللی آن‌ها، گفته است که اولویت‌ها و نیازمندی‌های این وزارت، به‌ویژه در بخش‌های قضایای دولت، حقوق، قانون‌گذاری و مساعدت‌های حقوقی مشخص شده است. آقای کری و هم‌کاران‌شان اعلام کردند که آنان علاقه‌مند هستند تا فهرست و جزئیات نیازمندی‌های این وزارت را به دست بیاورند، تا هم‌کاری‌شان را در بخش‌های مختلف، مشخص کنند.

به همین ترتیب، سرپرست وزارت عدلیه برنامه‌های این وزارت را در عرصه‌ی نوآوری در گفت‌وگو با رییس بخش حاکمیت قانون دفتر یوناما، رییس عمومی سازمان بین‌المللی انکشاف حقوق و مسوولان دفتر هم‌کاری‌های آلمان و دیگر نهادهای شرح داده است و آن‌ها وعده‌ی حمایت از این برنامه‌ها را داده‌اند.

در کنار این موارد، وزارت عدلیه به‌منظور شامل‌ساختن مشوره و نظریات مشاوران حقوقی و نهادهای ذی‌ربط، طرح مقررده‌ی مشوره‌های حقوقی را به نظرخواهی گذاشته است و در خصوص هماهنگی بیشتر میان مشاوران حقوقی وزارت‌ها، ادارات مستقل و وزارت عدلیه و رفع چالش‌های موجود در عرصه‌ی قانون‌گذاری و تطبیق بهتر قوانین در وزارت‌خانه‌ها و ادارات مستقل، بحث و گفت‌وگو کرده است. افزون بر این، وزارت عدلیه برنامه‌ی آموزشی تشریح اسناد تقنینی را برای کارکنان بخش‌های حقوقی وزارت‌ها و ادارات دولتی به‌منظور جلوگیری از تعدیلات متعدد در اسناد تقنینی آغاز کرده، که تا حالا سه دور آن برگزار شده است. در سه دور این برنامه، کارکنان بخش‌های حقوقی ۱۹ اداره‌ی دولتی شرکت کرده‌اند و در آن روند طرح ابتدایی اسناد تقنینی و معیارهای قابل رعایت برای جلوگیری از تعدیلات متعدد این اسناد، از سوی کارشناسان انستیتوت امور قانون‌گذاری وزارت عدلیه، تشریح شده است.